

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉREGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSABÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MERNŐK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETÉNEK

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANÁCSOS.

TÁRSSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMERNŐK.

A postaregale és a postakényszer.

Irta: **Dr. FORSTER KÁROLY**, m. kir. postatanácsos.

Le droit régulier des postes. Par le dr. Charles de Forster, Conseiller des Postes.

L'auteur, après avoir esquissé les principes théoriques, analyse à grands traits les dispositions des Postes européennes et ensuite s'explique en détail sur les règles hongroises. Il critique l'application du droit régulier sur le transport des journaux, disposition stipulée, pour mieux contrôler les journaux, par quelques gouvernements absolus dans le XIX-ème siècle.

A regalék, latin kifejezés szerint jura regalia, magyar jogi műszóval királyi haszonvételek alatt a királynak, illetőleg a modern államban a törvényhozásnak az alattvalókhöz intézett azt a parancsát értjük, hogy azok bizonyos munkaterületektől tartózkodjanak. E munkaterületeken tehát az állam kizárólagos, monopolisztikus tevékenységet kíván gyakorolni.

Az államnak e kizárólagos tevékenysége két irányú: pénzügyi és közgazdasági. Vannak munkaterületek, amelyeket az állam kifejezetten abból a célból tart fenn magának, hogy azokból a magánversenyt kizárva, kiadós jövedelmet szerezzen, például dohánygyártás, sóárusítás. Ezeket a modern államtudomány monopóliumnak nevezi. A monopóliumokkal ellentétben vannak munkaterületek, amelyeket az állam azért tart fenn magának, mert az illető munkát csak akkor lehet az egész államra vonatkozóan gazdaságosan, célszerűen és igazságosan elvégezni, ha abból a magánversenyt kizárjuk. Ilyen munkakör a pénzverés és a postaszolgálat. Itt tehát a cél nem az állami jövedelmek emelése, hanem a szolgálat jó ellátása. A magánvállalkozási tevékenységnek e célból való korlátozását nevezzük ma tulajdonképpen regaléknak.

A postaregale alatt azt az államnak fenntartott kizárólagos jogot értjük, hogy bizonyos küldemények szállítására csak az állam állíthat fel és tarthat fenn intézetet, az úgynevezett postahivatalokat.

A postaregalét hathatóssá teszi, kiegészíti a postakényszer. Ez tulajdonképpen negatív parancs, amely az állam területén tartózkodóknak megtiltja, hogy bizonyos küldemények szállítására mást, mint az állam által felállított postaintézetet vegyenek igénybe. A parancs tehát, mint említettem, negatív, mert nem kötelez az állami postaintézet aktív igénybevételére. Akár holta napjáig élélhet valaki anélkül, hogy a postát igénybevegye, ennek dacára nem sérti meg a postakényszerre vonatkozó szabályt. A „postakényszer“ és a „posta kizárólagos szállítási joga“ tulajdonképpen egy és ugyanaz a jogszabály különböző szemszögből nézve. A postakényszer negatív *parancs* az állam területén tartózkodókhöz (tárgyi jogszabály), a posta kizárólagos szállítási joga pedig a posta monopolisztikus *jogosítványa* (alanyi jogszabály); a kettőnek tárgyi tartalma azonban azonos: bizonyos küldeményeket csak az állami posta útján szabad szállítani.

A postaregale és a postakényszer viszonya hasonlít a pénzverési regale és az állam által kibocsátott pénz „törvényes fizetési eszköz“ jellege közt fennálló viszonyhoz. A postaregale a postakényszer nélkül ép olyan hatástalan volna, mintahogy a pénzverési regale alapján kiadott váltópénznek alig volna valami értéke, ha az állam nem ruházná fel azt a törvényes fizetési eszköz jellegével.

A postaregale a fenti meghatározás szerint, mint tiltó rendelkezés a vállalkozóhoz szól, a postakényszer ellenben az összességhez. A postaregale és a postakényszer egyébként gyakorlatilag egymást kiegészítik és terjedelmük általában azonos. Nyilvánvaló, hogy az állam, amikor a postaregale alapján postahivatalokat állít fel, nem kívánhatja az alattvalóitól, hogy minden olyan küldeményt, amely alakjánál, súlyánál stb. fogva postai szállításra alkalmas, az állami postaintézet útján szállítsanak. Ennek az elméleti — tehát nemcsak a tételes — postajog szempontjából is bizonyos korlátai vannak.

Elméletileg a következő korlátokat állíthatjuk fel a postaregaléra és a postakényszerre vonatkozóan:

1. Mindkettő csak az ország területén érvényes. A külföldről jövő és az odamenő küldeményeket tehát csak annyiban érinti, amíg azok az ország területét el nem hagyták, illetve amikor azok az ország területére érnek. Nincs tehát akadálya annak, hogy valaki — még iparszerűleg is — külföldről leveleket hozzon be az ország területére, feltéve, hogy azokat, az ország határán átlépve, továbbítás végett a legelső postahivatalnak átadja. Gyakorlatilag ezt csak a szomszéd állam postaregaléja korlátozza. Ezt az elvet a postapatens, amely ma nálunk — mint alább kifejttem — a postaregalénak és a postakényszernek törvényerejű szabályozása, kifejezetten elismerte (10. §.).

2. Mindkettő az ország területén belül is csak ott hatályos, ahol az állam postahelyet tart fenn. Ha ugyanis az állam valahol nem él a postaregaléval, ott nem lehet az egyes lakók magánvállalkozását megszorítani. A német postajog világosan kimondja, hogy levelek szállítása „postahellyel ellátott helységről postahellyel ellátott helységbe“ tartozik a postakényszer alá (postatörvény 1. §-a). Ugyanezen az elven állt a postapatens is (8. §.).

3. Időbelileg is áll fenn korlátozás a két jogszabályra. Ha az állam háború vagy rendkívüli körülmények folytán a postaszolgálatban

minden felelősséget kizár és könyvelt küldeményeket is csak a feladó felelősségére vesz fel, nem kötelezheti az ilyen küldemények feladóit az állami posta igénybevételére. Ha az állam nem ad módot arra, hogy pl. egy váltót vagy más fontos okmányt a kártérítési igény fenn tartásával lehessen az állami postával küldeni, köteles tűrni, hogy a lakosok maguk gondoskodjanak az ilyen postaküldeményeik kellő szállításáról. A magyar tételes postajog ezt ugyan nem mondja ki, de ez az elv folyik a postakényszer fogalmából. A német postatörvény ezt a tételt is kifejezetten elismeri (15. §.).

4. A postaregale és a postakényszer terjedelmét korlátozza végül az állami postaberendezések alkalmassága. Ha az állam valamely, egyébként a postakényszernek alávetett tárgyat a meglévő postaberendezésével nem tud vagy nem akar elszállítani, köteles tűrni, hogy a közönség azt úgy szállítsa el, ahogy tudja (pl. súlymaximumot meghaladó küldemények, l. alább).

A postaregalénak, illetve a postakényszernek fentebb kifejtett elméleti korlátain belül az egyes államok különböző tételes határokat szabnak a postakényszerre vonatkozóan. A kérdés alapos megvilágítása céljából szükségesnek tartom, hogy legalább a fontosabb európai államok vonatkozó tételes rendelkezéseinek lényegét ismeressem.

Postakényszernek vannak alávetve, tehát csak posta útján szállíthatók a következő küldemények:

Magyarország: 1. levelek akár nyitva, akár lezárva,
2. időszaki lapok.

Ausztria: 1. lezárt levelek és minden kézírással írt zárt közlemény, amely valamely távollevő címére szól,

2. időszaki közlemények és hírlapok.

Belgium: 1. lezárt és nyitott levelek (ideértve a levelezőlapokat is),

2. mindenfajta körözvények, árjegyzékek stb., amelyeken a címzett neve fel van tüntetve.

Bulgária: levél, levelezőlap és értéklevél.

Cseh-Szlovákia: 1. lezárt levelek, ideértve minden olyan kézzel írt és lezárt közleményt, amely valamely távollevő címére szól,

2. folyóiratok és hírlapok.

Dánország: 1. lezárt levél,

2. más lezárt küldemények, ha a postaszállításra alkalmasak és írásbeli közleményt vagy olyan nyomtatványt tartalmaznak, amelyhez a kézírással írt eredeti példány is csatolva van,

3. kartonlapok, ha írásbeli közleményt tartalmaznak vagy azokhoz az előbbi pontban leírt nyomtatványok vannak csatolva.

Franciaország: 1. lezárt vagy nyitott levelek,

2. minden kézírással írt küldemény.

Hollandia: levelek.

Nagybritannia: levelek.

Németország: 1. lezárt levelek,

2. politikai hírlapok.

Olaszország: levél, levelezőlap.

Svájc: 1. lezárt és nyitott levél,

2. írásbeli közleményt tartalmazó levelezőlap,

3. minden lezárt küldemény 5 kg-ig.

Svédország: 1. lezárt levél,

2. levelezőlap.

Ha fenti felsorolást áttekintjük, látjuk, hogy a levelet — egyes országokban ugyan csak lezárt alakban — minden állam aláveti a postakényszernek. A levélnek ez a jellege magától értetődik, mert éppen a levél pontos és gyors szállítása végett állította fel az állam a postakényszerrel felruházott állami postaintézetet.

A második szembeötlő tény, hogy a hírlapok szállítása, ami nálunk postakényszer alá esik, a legtöbb államban a magánvállalkozás részére is korlátlanul megnyitott terület. Hírlapszállítási postakényszer Magyarországon kívül csak Ausztriában, Cseh-Szlovákiában, Németországban és Svájcban van. Ezek közül Magyarországon, Ausztriában és Cseh-Szlovákiában még az 1850. évből való postapatens óta áll fenn ez a rendelkezés és e három állam közül is Cseh-Szlovákia — mint az egyik nemzetközi konferencián értesültem — rövidesen megszünteti a hírlapok postakényszerét. Szerény véleményem szerint Magyarország is helyesen tenné, ha a hírlapszállítási postakényszerrel lemondana. Ez ugyanis elvileg egyáltalában nem indokolható. Az állam a postaregalét, illetve a postakényszert azért létesíti, mert bizonyos küldemények jó szállítását csak az állam tudja az egész államterületre vonatkozóan biztosítani. Ehhez, mint egyenlő fontos ok, a levélítők pártatlan megőrzése is járul. A hírlapok szállításánál ezek az okok nem állanak fenn. A hírlapok szállítását csak azokban az államokban vonták be — kifejezetten — a postakényszerbe, ahol a rendelkezés kiadásakor abszolút uralom volt. Az 1850-iki osztrák postapatens, valamint az 1852-iki porosz postatörvény — amelynek vonatkozó rendelkezéseit a jelenleg is hatályban levő 1871-ik évből való német birodalmi postatörvény is átvette — az akkori abszolutisztikus felfogásnak megfelelően, nyilvánvalóan rendőri célból, a hírlapok kellő és megbízható ellenőrzése okából vette fel a hírlapokat a postakényszer alá tartozó postaküldemények sorába. Kiviláglik ez a porosz postatörvényből, amely csak a politikai hírlapokat sorozta a postakényszer alá. (Svájcban csak azért tartozik a hírlap a postakényszer alá, mert 5 kg-ig minden lezárt küldemény, a tartalomra való tekintet nélkül — tehát a csomagok is — csak a posta útján szállítható.) Ma a rendőri szempontok a hírlapszállítás postakényszere tekintetében szerepet nem játszhatnak. Az élet különben is erősebb, mint a szabály. Már a patens is kénytelen volt megengedni az egész göngyökben vagy ládáknban feladott, nem egyéni nevekre szóló példányokat tartalmazó hírlapkötegeknek postán kívül való szállítását. A naponta többször megjelenő hírlapok viszont még a modern postát is nehéz helyzetbe hozzák, mert a posta gazdasági okokból képtelen azokat mindig a legelső vonattal elszállítani. A modern politikai, gazdasági élet gyors hullámválása pedig nem engedheti meg, hogy a posta ilyen esetben ragaszkodjék a postakényszerhez és megakadályozza azt, hogy a hírlapvállalatok a már meglévő gyorsabb berendezést ne használhassák ki. Vegyük hozzá, hogy a hírlapok — elsősorban a politikai lapok — minden államban olyan hatalmat jelentenek, amely a hírlapok szállítási díját a még az önköltséget távolról sem fedező nyomtatványdíjknál is alacsonyabbra szorítja le. A hírlapszállítás tehát a posta legrosszabb „üzlete“. Egyálta-

lában nincs ennél fogva a postának oka arra, hogy a hírlapszállítási postakényszerhez ragaszkodjék. Tekintetbe kell vennünk egyébként azt is, hogy a viszontelárusítók részére küldött hírlapkötegek túlnyomó része úgyis 2 kg-nál súlyosabb, tehát — mint alább látni fogjuk — nem esik a postakényszer alá; viszont az előfizetők példányai minden körülmények között megmaradnak a postai szállításra, mert olyan olcsón, mint a posta, semmiféle vállalat nem kézbesítené azokat házhoz. Tehát gyakorlatilag a hírlapok postakényszerének eltörlése csak a viszontelárusítók részére küldött, 2 kg-nál könnyebb hírlapkötegek postán kívül való szállításának megengedését jelentené.

Lássuk most már a magyar postajognak a postaregaléra és a postakényszerre vonatkozó részletes rendelkezéseit. A többi európai állam részletes szabályaira — azok nagy terjedelme miatt — nem fogok kitérni. Csak a tudományosan is legjobban kifejlesztett európai postajognak, a németnek néhány, a mienktől élesen elütő szabályára fogok rámutatni.

A magyar postaregale értelmében postaintézetet felállítani csak az állam jogosult. Ez bővebb magyarázatot nem igényel; legfeljebb azt kell kiemelni, hogy ez a regale a postát illeti meg, nem a kormányt általában, így a többi állami hatóságok, hivatalok sem állíthatnak fel, még saját szükségletükre sem, postai berendezéseket. Ez logikai következménye annak, hogy ha az állam kizárólagossági joggal felruházott postaintézetet állít fel, ennek az intézetnek kizárólagossági jogát nemcsak a magánosokkal szemben, hanem saját egyéb szerveivel szemben is érvényre juttatja.

A magyar postakényszer, mint fentebb már láttuk, vonatkozik a nyílt vagy lezárt levelekre és az időszaki hírlapokra. Ezeket tehát — az alább tárgyalandó kivételektől eltekintve — mással, mint az állami postaintézettel szállíttatni nem lehet. Ez a szabály már részletesebb magyarázatot igényel.

Allapítsuk meg mindenekelőtt, hogy mit értünk a postaregale, illetve postakényszer értelmében *levél* alatt. Nyilvánvaló, hogy ez a fogalom nem egyezik a postai díjszabás értelmében „levél”-nek tekinthető küldeménnyel. A postakényszer szempontjából ahhoz, hogy egy küldemény levélnek legyen tekinthető, tekintetbe jön:

1. a tartalom és
2. a súly.

Tartalom szerint levélnek kell tekinteni a küldeményt, ha az aktuális (tényleges) és személyes levelezés jellegével bíró írott, nyomtatott stb. közleményt tartalmaz. Megjegyzem, hogy a „tényleges” szó nem fejezi ki teljesen az aktuális szó fogalmát. Az aktuális szó a francia „actuel” szóból származik, amelynek két értelme van: tényleges és időszerű, jelenlegi. (Pl. le service actuel = a tényleges szolgálat; les moeurs actuelles = a jelenlegi erkölcsök.) Nyilvánvalóan a jogszabályalkotó is arra gondolt, hogy a közleménynek tényleges és időszerű személyes levelezés jellegével bírónak kell lennie, hogy az a postakényszer alá essék. Pl. egy régibb keltű levél tényleges személyes levelezés ugyan, de nem időszerű, ezért nem esik a postakényszer alá. Hogy a levél kézírással, nyomtatással, írógéppel stb. van-e előállítva, a postakényszer szempontjából nem jött tekintetbe. Tudjuk viszont,

hogy egy nyomtatott küldemény — még ha aktuális és személyes levelezés jellegű közlést foglal is magában — a postai díjszabás szerint nem levélként, hanem nyomtatványként díjazandó. (Megjegyzem, hogy a magyar postai üzletszabályzat hosszú ideig kizárta a nyomtatványdíjkedvezmény alól azokat a nyomda útján előállított küldeményeket, amelyekben a szövegnek „aktuális és személyes közlemény“ jellege volt. Csak legújabbban választódott el a két fogalom úgy, ahogy az a nemzetközi postaszolgálatban is fennáll. A jelenlegi postai üzletszabályok szerint tehát a nyomtatvány fogalma csak az előállítás módjára vonatkozik. Minden, ami nyomtatva van, nyomtatványdíj alá esik, tekintet nélkül a szöveg tartalmára. Természetesen más elbírálás alá esnek az esetleges írásbeli bejegyzések stb.)

A levél két fogalma közt levő különbség jellemzésére szolgáljanak a következő példák. Egy vasútijegy lezárt borítékban küldve a postai díjszabás szempontjából levél, de viszont nem esik a postakényszer alá — még ha címmel is van ellátva — és így azt bármilyen módon el lehet küldeni; ugyanígy a tagsági jegy, ha csak nincs rajta a tagdíj egyéni nyugtázása. Aktuális és személyes levelezés jellegűnek kell azonban tekintenünk egy hozzánk intézett levelet, amelyet elolvasás végett másnak küldünk meg. Hasonlóképpen pl. a családi értesítők eljegyzés, házasság, halálozás alkalmával, annak dacára, hogy nyomtatva vannak, a postakényszer alá esnek. Postadíjszabás szempontjából viszont ezek a nyomtatott értesítők a nyomtatvány díjtétele alá esnek.

A német postajog a tartalom tekintetében sokkal szigorúbb, mint a magyar, mert a levélnek postakényszer alá való tartozását nem teszi az „aktuális és személyes jelleg“-től függővé. Ezért Németországban a küldemény külső alakja döntő jelentőségű. Ha pl. egy hirdetést, pénzdarabot vagy vasútijegyét stb. egy egyébként üres, de lezárt és a *köznap életben levéalakúnak* tekintett borítékban helyeznek el, a küldemény postakényszer alá esik. Ez esetben tehát a boríték alakja és lezárt volta — együttesen — a postakényszer alá tartozásnak kritériuma. Csak ha a küldemény nem levéalakú és nincs lezárva, jön Németországban a közlemény tartalma tekintetbe.

A küldemény postakényszer alá tartozásának a tartalomon kívül második kritériuma a súly. Minthogy a magyar posta a belföldön szállítható levél legmagasabb súlyát 500 grammal állapítja meg, nyilvánvaló, hogy egy 500 grammnál súlyosabb, aktuális és személyes levelezés jellegével bíró írásbeli közlemény nem eshetik postakényszer alá. Nem tudnám elfogadni azt a felfogást, hogy a küldeményt a postának kell átadni csomagként való szállításra, mert a posta azt 20 kg-ig mint csomagot elfogadja. A csomagposta nem az aktuális, „időszerű“ személyes levelezés közvetítésére hivatott szolgálati ág, tehát nem lehet kényszeríteni a közönséget arra, hogy ezt a lassabb közvetítési módot vegye igénybe a levél súlymaximumát meghaladó „aktuális“ levelezésének továbbítására. (A külföldre irányuló forgalomban a súlyhatár 2 kg, tehát a postakényszer is eddig terjed.) Ugyanezt az — elismerem vitatható — felfogást vallja a német postajog is (Aschenborn: *Das Gesetz über das Postwesen des deutschen Reiches*, 88. oldal).

Ha a fentebb tárgyalt kritériumok megvannak valamely küldeményben, azaz, ha ez „aktuális és személyes jellegű“ közleményt tar-

talmaz és súlya nem haladja meg a levélre megállapított legmagasabb súlyt, a küldemény postakényszer alá esik, azt tehát mással, mint a postaintézettel — bizonyos, alább tárgyalandó kivételektől eltekintve — szállítani nem szabad. Megjegyzem, hogy a magyar postajog a postakényszer megsértését fennállónak veszi, tekintet nélkül arra, hogy a küldeményt ellenszolgáltatással vagy díjmentesen vette át valaki a postán kívül való szállításra. A német postajog szerint az ellenszolgáltatás nélkül történő szállítás egyáltalában nem esik postakényszer alá.

A levélen kívül, mint említettem, postakényszer alá esik nálunk az időszaki lap. Ez alatt — alakra, előállítási módra stb. való tekintet nélkül — minden, a sajtóra vonatkozó törvényeknek alávetett, időközönként megjelenő hírlapot, folyóiratot értünk. A postakényszer alá tartozik az a lap is, amely az egy hónapot meghaladó időközben jelenik meg, noha az ilyen lap nem esik a sajtótörvény alá.

Magától értetődik, hogy a levelek, illetve a hírlapok nem tartozhatnak teljesen és minden körülmények között a postakényszer alá. Az életnek vannak olyan igényei, amelyeket az állami legfőbb akarat sem hagyhat figyelmen kívül. Így a magyar postajog is kénytelen kimondani, hogy nyitott és címnélküli levél, időszaki lap postán kívül való szállítása szabad, ha a küldő vagy szállító ily tárgyakkal gyűjtésével nem foglalkozik. Sőt lezárt és címmel ellátott levelet vagy időszaki lapot is lehet postán kívül szállítani, ha a levelet a küldő vagy a címzett háznépéhez tartozó vagy e célra felfogadott egyén (saját küldönc) viszi és ha a küldő vagy szállító ily tárgyakkal szállítás végett való gyűjtésével nem foglalkozik. Magától értetődik, hogy e szabályokat — mint minden kivételt — nem szabad kiterjesztő értelemben magyarázni. Ez a kiterjesztő magyarázat különösen a „saját küldönc“ fogalmánál állhatna fenn. Mit értünk saját küldönc alatt? Azt az egyént, akit a küldő vagy címzett kifejezetten arra a célra fogadott fel, hogy a kérdéses küldeményt elszállítsa. Ha tehát a küldő valakit, aki a kérdéses útat úgy is megtenni szándékozik, arra kér meg, hogy egy levelét szállítsa el, a szállítás a postakényszerbe ütközik. Csak akkor lehet szó saját küldöncről, ha a küldönc a küldő megbízása nélkül a kérdéses útat nem tette volna meg. Magától értetődően az a tény, hogy a küldönc a szolgálatért ellenszolgáltatást kapott, a postakényszerbe nem ütközik. Csak az a tiltó rendelkezés áll fenn, hogy a küldő vagy szállító ily tárgyakkal szállítás végett való gyűjtésével nem foglalkozhatik. Nincs akadálya annak, hogy valaki a saját küldöncével való elszállítás végett idegentől — tehát nemcsak saját háznépétől — *egy alkalommal*, tehát nem rendszeresen, levelet vegyen át elszállítás végett és pedig akár ellenszolgáltatás fejében is, feltéve, hogy ilyen küldemények szállítás végett való gyűjtésével nem foglalkozik. Ilyen esetben a küldönc mindkét fél megbizottjának tekinthető.

A magyar postajog megengedi továbbá bármely levél vagy időszaki lapnak a helyi forgalomban való szétküldését. Levelek gyűjtésére, továbbítására és kézbesítésére azonban még helyi forgalomban sem szabad intézetet felállítani. Egyidőben vitás volt, hogy a Messenger Boy-féle intézetek nem esnek-e tiltó rendelkezések alá. Minthogy azonban ezeket az intézeteket nem kifejezetten „levelek gyűjtésére és kéz-

besítésére“ állították fel, a posta nem tehet működésük ellen kifogást.

A közlekedési vállalatok saját vonalaikon közvetített szolgálati levelezései szintén nem esnek a postakényszer alá.

Az időszaki lapokra vonatkozóan két további jelentős kivétel van. Hat hónapnál régebbi keltű hírlapokat és a legalább 2 kg-os kötegekben küldött egyetlen személyhez intézett hírlapokat — feltéve, hogy az utóbbi hírlapköteg tartalma sem szól különböző címzettekhez — postán kívül is lehet szállítani.

Mentesek a postakényszer alól a nyitott vagy a jövedéki hivatalok által lezárt szállítólevelek és áruszállítási okmányok is. Ezeknek szállítása, minthogy a szabály nem állít fel kivételt, nemcsak a közlekedési vállalatok útján lehetséges, hanem azok bárki által szállíthatók.

A postakényszer korlátozását jelenti továbbá a hágai első légi-postai konferencián hozott és a londoni egyetemes postakongresszus által is elfogadott — ma már törvényerejű — az az elv is, hogy a légi-postai küldeményeket légi úton szabad az ország területén átszállítani, tekintet nélkül arra, hogy a szállításban a posta részt vesz-e vagy nem. Pl. a Cidna a Párisból eredő és Bukarestbe szóló légizárlatot — a magyar posta minden közreműködése nélkül szállíthatja. Ez a postakényszer elvének nemzetközi szerződéssel önként vállalt megszorítása.

A fentebb felsorolt kivételek közül azok, amelyek „a levelek“ szállítása céljából engedményeket tesznek, nyilvánvalóan csak a postakényszer szempontjából értendő levél forgalmára vonatkoznak. Mint-hogy tehát olyan nyomtatványok, amelyek nem tartalmazzak aktuális és személyes levelezés jellegű közleményt, nem tekinthetők e szempontból leveleknek, azoknak szállítására és kézbesítésére akár intézetet is lehet felállítani. Ennek természetesen nincs gyakorlati jelentősége, mert a posta a nyomtatványokat, még a távolsági forgalomban is, annyira az önköltségen alul szállítja, hogy erre az „üzletre“ magánvállalkozónak bizonyára nem lesz kedve.

Végül megemlítem, hogy a postakényszer szempontjából teljesen mindegy, vajjon vízi, szárazföldi, vasúti, kocsis, autó vagy légi szállításról van-e szó. Még gyalogküldönccel való szállítás is ellenkezhetik a postakényszerrel, ha a fenti kritériumok megvannak. Éppen ezért teljesen felesleges volt, hogy a 10.270/1922. M. E. rendelet a posta kizárólagos szállítási jogát a légiközlekedésre is „kiterjessze“. Ez magától értetődött. A légi-posta kizárólagos szállításának joga egyébként mint előbb említettem, azóta bizonyos korlátozást szenvedett.

Cikkem keretében fentebb felvettem a hírlapok szállításának a postakényszerből való teljes kivételét. Felmerülhet a kérdés, mi módon történhetik ez meg? Kell-e ehhez törvényhozási intézkedés, vagy pedig kereskedelemügyi miniszteri rendelet is elégséges e célra? Ezt a kérdést csak úgy tudjuk eldönteni, ha megvizsgáljuk a magyar postajogi szabályok jogi eredetét, jogforrási jellegét. Nálunk a postálkodás joga sok évszázad óta fenntartott állami jog, királyi regale. Az első postai rendtartást II. Ferdinánd 1621-ben egy pátenssel adta ki. Döntő jelentőségű a II. Lipót alatt 1790-ben hozott törvények 22. cikke, amely a következőket mondja: „A Szent Felség biztosítani méltóztatott a karokat és rendeket, hogy a Magyarország és kapcsolt részei határain belül létező postákat a magyar helytartótanács igazgatása alól, jöve-

delmeiket pedig a magyar kamarától elvonatni sohasem engedi meg.“ Ez a törvény tehát világosan kormányzati hatáskörbe utalta a posta igazgatását. Következik a törvényből továbbá az is, hogy a postaügy igazgatási része a jogi szabályozás tekintetében is kormányzati hatáskörbe tartozik. Az utóbbi tétel gyakorlati alkalmazását bizonyítja egyébként a helytartótanács 1819. évi 3782. számú rendelete, amely az ajánlott küldeményekért kártérítést rendel adni, azaz magánjogi szabályt kormányrendelettel állított fel. Ezek szerint a magyar postai üzletszabályzatnak „törvénytől kormányrendelet“ jellegére vonatkozóan nem kell a jogszokásra hivatkozni, mint a legtöbb magyar postajogi író teszi. A helytartótanács, illetve az 1848 : III. törvénycikk 6. §-a alapján annak jogutóda, a m. kir. minisztérium vagy a kereskedelemügyi miniszter által a posta igazgatására és üzletszabályaira vonatkozóan kiadott rendeletek alapja az 1790 : 22. törvénycikk, mely e szabályozást kormányzati hatáskörbe utalta. (Az igazságügy-minisztérium is ezt az álláspontot juttatta kifejezésre.) A kereskedelmi törvény 421. §-a tulajdonképpen nem egyéb, mint ennek az elvnek újabb, bár nem teljesen szabatos alakban történt kimondása.

Kétségtelen a fentiek szerint, hogy a postaintézettel kapcsolatban felmerülő igazgatási, kezelési szabályokon felül a magánjogi, nevezetesen kártérítési szabályok megalkotására is a kormány, illetőleg kereskedelemügyi miniszter jogosult. Kérdés azonban, hogy lehet-e kormányrendelettel vagy miniszteri rendelettel szabályozni az igazgatási, kezelési és magánjogi kérdéseken túlmenő, a postára vonatkozó összes jogviszonyokat. Így a postaregale és a postakényszer terjedelmének meghatározása, a postadíjakra vonatkozó jogvitáknak a polgári peres eljárásból való kivétele, a postadíjknak közadók módjára való behajthatása, a postajövedéki kihágások meghatározása stb. miniszteriális hatáskörbe tartozik-e? Véleményem szerint nem, mert ezek a kérdések az igazgatás fogalmán már túlmennek, ezek szabályozása mondhatni, részben közjogi jellegű intézkedés, amelyre csak a törvényhozás jogosult. A regalét kiterjeszteni (pl. a táviróhivatalok kizárólagos felállítására l. az 1888 : XXXI tc. 1. §-t), hasonlóképpen a postakényszer alá tartozó küldemények körét kitágítani vagy megszükiteni egyedül a törvényhozás jogosult.

A postaregalének és a postakényszernek első *rendszeres* szabályozását Magyarországon az abszolút uralom alatt 1850-ben kiadott postapatens foglalja magában. Ez a patens nem egyéb, mint az 1837. évi osztrák postatörvénynek Magyarország területén való életbeléptetése. A maga korához viszonyítva a postapatens igen kiváló alkotás, amit legjobban bizonyít, hogy számos rendelkezése még ma is — 80, illetőleg 94 év múlva — fennáll, sőt a magyar törvényhozás még azóta sem jutott ahhoz, hogy új postatörvényt alkosson, noha az akkori (1850) kereskedelemügyi miniszter a törvénynek Magyarország területére való kiterjesztését csak ideiglenesnek gondolta. A postapatens életbeléptetésének főindoka a magyar területen igen elterjedt, magánosok által üzött levélzállítás volt, amelyet ugyan a régi magyar törvények, mint a felségjoggal ellenkező cselekményt tiltottak, de megfelelő büntetőszankció nélkül. Ezeket a cselekményeket ugyanis legfeljebb, mint a „királyi jogok bitorlói“ főbenjáró bűnváddal (*actio ad poenam capitatis*)

lehetett volna üldözni, ami méltánytalan és túlszigorú büntetéssel járhatott volna. Ezért a postapatens volt hivatott a kérdést szabályozni és pedig megfelelő jövedéki büntetőjogi megtorlásokkal. (L. Réta: A postai közigazgatási és kezelési szabályok kézikönyve, 7. oldal.) A postapatens mai érvényét a postajogászok rendszerint csak a szokásjog alapján ismerik el. Ez nem egészen helytálló. A postapatens az 1867 : XVI. tc.-be foglalt első osztrák—magyar vám- és kereskedelmi szövetség XVIII. cikke tartotta érvényben, amely kimondta, hogy „az állami posta- s táviradintézet részére fenntartott jogok, az ezen intézeteknek a közönség részéről való használata, a postaküldeményekért való jótállás... iránt jelenleg fennálló határozmányok és szabályok csak a két törvényhozás, illetőleg a két kormány közös egyetértése útján változtathatók meg”. (E szövegben is látható a célzás arra, hogy a postára vonatkozó szabályok részben a törvényhozás, részben a kormány hatáskörébe tartoznak.) A postának ez a helyzete egész 1908-ig maradt fenn. Az ebből az évből való XII. tc. a postaügyet önállóan nyilvánította, azaz kivette az ú. n. közösen intézendő ügyek sorából. Ebből magyarázza a magyar postajogi írók egy része azt, hogy ezzel a törvénnyel a postapatens formailag megszűnt magyar törvényes rendelkezés lenni. Véleményem szerint ez nem helytálló nézet. Ez a törvény csak annyiban változtatta meg az előbbi helyzetet, hogy a magyar törvényhozás, illetve a magyar kormány jogot nyert a postapatens által szabályozott ügyeknek önálló intézésére. Minthogy azonban magyar törvény a postapatens nem helyezte hatályon kívül, annak a törvényhozási jogkörbe tartozó részei változatlanul, a kormányzati hatáskörbe tartozó részei pedig, amennyiben azokat későbbi rendeletekkel meg nem változtatták, még ma is formailag is hatályban vannak. Így például a postadíjak feletti vitának a bírói eljárás alól való kivételére a postapatens még ma is az egyedüli jogforrás. A P. Ü. Sz. mint miniszteri rendelet erre nem volna elegendő. Hasonlóképpen a postakényszerbe tartozó küldemények körét is a P. Ü. Sz. csak a postapatens alapján és azzal egyezően sorolhatja fel, mert a kereskedelemügyi miniszternek nincs joga ezek körét szűkíteni vagy tágítani. Nem lehet azonban elhallgatnom, hogy az 1888-iki első magyar rendszeres postaiüzletszabályzat*) — hasonlóképpen az azóta kiadott újabb üzletszabályok is — a postakényszer alá tartozó küldeményeket nem teljesen a patenssel összhangban sorolják fel, hanem azokon, bár kisebb módosításokat tettek. Így a levél fogalmának meghatározásánál a postapatens még nem ismerte az „aktuális és személyes közlemény” kritériumát, amelyet — úgy tudom — először az 1888. évi üzletszabályok teremtettek meg. A postapatens továbbá a hírlapkötegek postán kívül való szállításának lehetőségét nem kötötte egy bizonyos legkisebb súlyhoz, az 1888. évi P. Ü. Sz. ezt már 2 kg-ban állapította meg. Mellékesen említem meg, hogy a postajövedéki kihágások eseteit is — amelyeket szintén csak törvényhozási úton lehet megváltoztatni — a későbbi miniszteri rendeletek, illetve üzletszabá-

*) Az 1838-ban Ausztria és Magyarország részére kiadott levélpostai és kocsipostai rendelkezés a bécsi udvari kamara rendelete volt, amely mint jogalapra, az 1837. osztrák postatörvényre hivatkozott. Ez a rendtartás Magyarország területén is hatályban volt, még a kiegyezés után is, tulajdonképpen 1888-ig.

lyok a postapatenstől, azaz a legutolsó (egyben legelső) törvényes szabályozástól eltérően sorolják fel. Ezekre a változtatásokra — véleményem szerint — a kereskedelemügyi miniszter nem volt jogosult, mert a postakényszer — és a postajövedéki kihágások — szabályozása a törvényhozás hatáskörébe tartozik. Ennélfogva, noha ezeket a megváltozott szabályokat egy kissé erőltetett törvényt magyarázattal a „jogszokás” alapján ma már úgy tekinthetjük, mintha azokat a törvényhozás változtatta volna meg, nem volna helyes a jövőben ezt az eljárást követni. A hírlapok szállításának a postakényszerből való teljes kivételét tehát csak törvényhozási úton tartom lehetségesnek; arra a megalkotandó postatörvény lehet majd hivatott. Legfeljebb arról lehetne egyelőre szó, hogy a postán kívül szállítható hírlapkötegek súlyminimumát szüntessük meg, ami által tulajdonképpen visszatérnénk a patens által alkotott szabályra és így az nem jelentene törvénysértést, illetve a kereskedelemügyi miniszter részéről hatásköri túllépést.

A szombathelyi új helyközi távbeszélő központ.

Irta: SIMONFFY MIKLÓS, m. kir. posta műszaki tanácsos.

La nouvelle centrale téléphonique interurbaine à Szombathely.

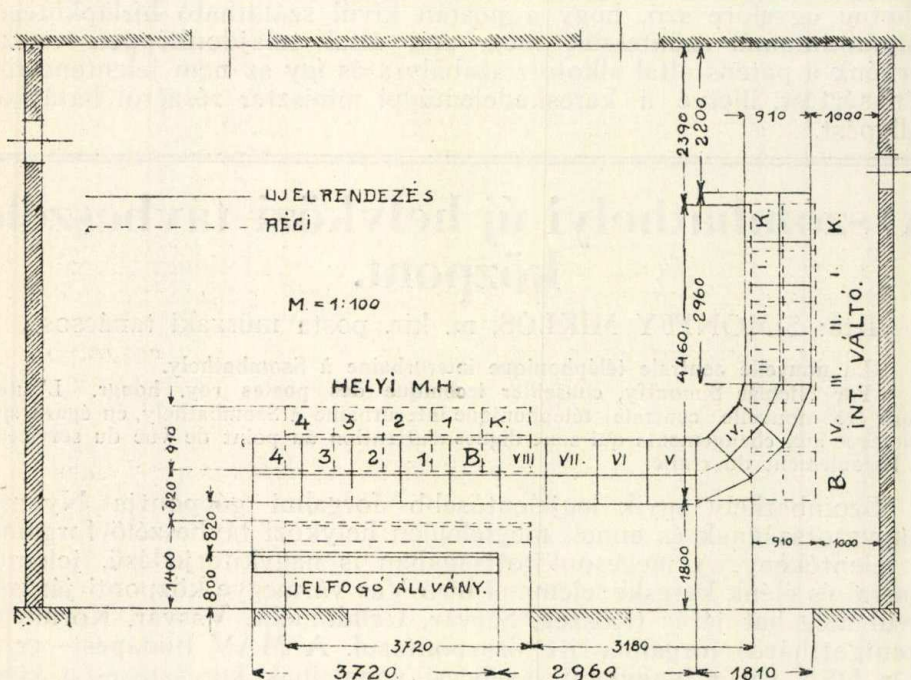
Par Nicolas Simonffy, conseiller technique des postes roy. hongr. L'auteur décrit la nouvelle centrale téléphonique interurbaine à Szombathely, eu égard spécialement aux changements qui sont dignes d'attention au point de vue du service et de l'écoulement du trafic.

Szombathely egyik legjelentősebb forgalmi gócpontja Nyugat-Magyarországnak és ennek megfelelően helyközi távbeszélő forgalma is jelentékeny. A megcsonkítottságában is nagykiterjedésű, jelentős iparral és élénk kereskedelemmel bíró Vas vármegye központi járásán kívül még hat járás (Kőszeg, Sárvár, Celldömölk, Vasvár, Körmend, Szentgotthárd) forgalma itt összpontosul. A MÁV Budapest—grázi és a DSA vasút Nagykanizsa—bécsi vonalainak kereszteszésén kívül három helyi érdekű vasút (a rumi, pinkafői és kőszegi) a várost — a vármegye határain túlmenőleg is — a vidék gazdasági központjává teszik.

A körjegyzői székhelyeknek távbeszélővel való ellátása óta a szombathelyi távbeszélőközpontba 28 összekötő távbeszélőáramkör (1 közép- és 27 végállomás) fut be. A szombathelyi távbeszélőkörzetről Lédeczy Sándor posta-műszaki igazgató „A falurendszerű távbeszélőhálózatok ismertetése” című cikkének (Magyar Posta V. évf. 3. sz.) 1. ábrája nyújt felvilágosítást azzal a hozzáadással, hogy az ábrán a Szombathelyt más körzetek gócpontjaival összekötő 12 nemzetközi és országos áramkör más feltüntetve. A hivatkozott cikk 3. ábrája szerint a statisztikai felvétel Szombathelynél 15 nap alatt 6132 más körzetbe menő beszélgetést tüntet fel. Ezt 25 munkanapos hónapra ászámítva, több mint 10.000 beszélgetést kapunk, amihez megközelítően legkevesebb ugyanannyi körzeten belüli beszélgetést hozzá-

adva havi 20.000, munkanaponként tehát átlagban 800 távolsági kapcsolást bonyolított le 1929-ben a szombathelyi központ. Ez a szám a nagyfokú gazdasági pangás mellett, az 1930/31. évi téli hónapokban is csak 650-re szállt le.

E jelentékeny távolsági forgalom lebonyolítására a régi központban négy munkahely állott rendelkezésre, de ezek egyike is csak mint kisegítő munkahely szerepelhetett, mert honos áramkörökkel felszerelve nem volt. Napi 650—800 távolsági kapcsolásnak három munkahelyen való lebonyolítása természetesen nem járhatott a kívánt eredménnyel. Mivel az interurbánkezelőnk túlterhelése a szolgálat általános romlásán és az áramkörök rossz kihasználásán kívül elsősorban

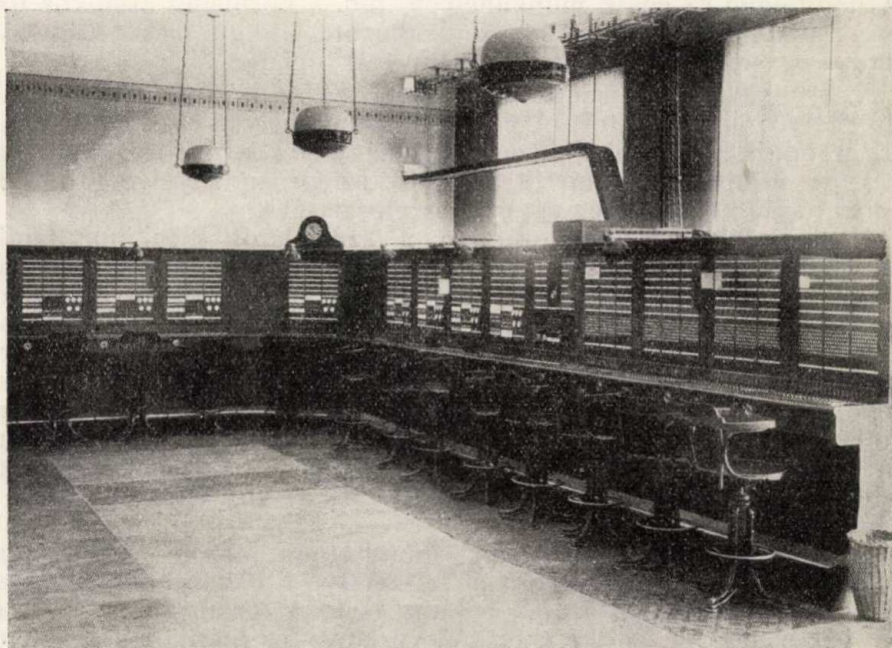
1. ábra. A szombathelyi távbeszélő kapcsolóterem alaprajza.

a pontos időmérés elhanyagolását hozza magával, a postakincstárnak elsőrendű jövedéki érdeke volt a szombathelyi interurbán központnak a forgalom által megkívánt mértékben való kibővítése.

Fenti forgalmi adatok figyelembevételével tekintettel arra, hogy egy munkahely napi 100 beszélgetésnél (ami a forgalmas órában kb. 16 drb-nak felel meg) többel célszerűen nem terhelhető, az új központot legalább nyolc munkahellyel kellett kiépíteni. Az interurbánváltónak az eddigi — kapcsolóterem hossz tengelyére merőleges — elhelyezése mellett azonban ilyen mérvű bővítés nem volt lehetséges, gondoskodni kellett tehát a kapcsolószekrény más elhelyezéséről. A gazdaságossági és célszerűségi szempontok az adott kedvezőtlen viszonyok mellett, mint a lehetséges legjobb, a kivitelre elfogadott terv szerinti megoldáshoz vezettek, amely az 1. ábrán látható.

A jelfogó-állvánnyal összeerősített helyi kapcsolószekrények átlós irányban eltolattak, ugyancsak eltolódott kisebb mértékben a régi interurbánváltó is, ami azután lehetővé tette a helyi és interurbánváltóknak — az új szekrények közbeiktatásával (4 drb) — egy L alakú összefüggő szekrénysorra való kiépítését. A kész szekrénysort a 2. ábra mutatja.

Mivel a központ az általánosan ismert kapcsolási elemekből van felépítve, az áramköri ismertetést mellőzöm és a következőkben csak azokat a változtatásokat tárgyalom, amelyek a kezelés és a forgalom lebonyolítása szempontjából figyelemreméltók.

2. ábra. A szombathelyi távbeszélő központ.

A kapcsoló zsinórpárokából a nagy csillapítású zsinórtranszlatorokat kiiktattuk és helyettük a sokkal kisebb csillapítású vonalzáró transzlatorokat építettük be az összekötőáramkörökbe. Ez a fokozatosan más központoknál is végrehajtásra kerülő átalakítás olyan jelentős átmenő forgalmú helyen, mint Szombathely is, nagymértékben hozzájárul az interurbán beszélgetési lehetőségek javításához. Az interurbánközpont jelenleg 800 helyi előfizető és 40 interurbán áramkör bekapcsolására elégséges multiplikációval és honos berendezéssel van felszerelve olyanformán, hogy két-két munkahely alkot egy teljes szekrényt a 800 helyi és 40 összekötő vonal multiplikációjával, ami így négyszer ismétlődik. Amíg a helyi vonalak multiplikációja az átkerülő szolgálatot teszi mellőzhetővé, addig az összekötővonalak multiplikálása a külön átmenő munkahelyeket teszi feleslegessé és így az

átmenő forgalom lebonyolítását nagymértékben megkönnyíti. Az összekötővonalak multiplikációja az áramköröknek a munkahelyeken való jobb elosztását is lehetővé tette. Az átmenő beszélgetések közvetítésének megkönnyítésére ugyanis eddig az áramköröket a munkahelyeken úgy kellett elosztani, hogy a különböző irányokba haladó áramkörök közül lehetőleg minden munkahelyen legyen egy-egy bekapcsolva. Ezzel szemben, mivel az áramkörök most minden munkahelyen elérhetők, a munkahelyenkénti öt-öt honos áramköröket úgy lehetett csoportosítani, hogy azok lehetőleg egy irányba haladók legyenek, ami az áramkörök jobb kihasználását teszi lehetővé. A kezelőnk gyengébb összedolgozása esetén ugyanis eddig lehetséges volt, hogy amíg az egyik munkahelyen, pld. a körmendi áramkör foglaltsága miatt egy körmendi hívás várakozott, addig a másik körmendi áramkör egy másik munkahelyen nem volt foglalva.

A középállomások megszüntetésével alkotott 29 végállomás hét munkahelyen úgy osztatott el, hogy egy munkahelyen csak a két budapesti áramkör, hat munkahelyen pedig négy-öt kisebb forgalmú áramkör kapcsolattott be honos áramkörül, szigorúan ügyelve természetesen a forgalom lehetőleg egyenletes eloszlására.

A gyengébb forgalmú órákban a szolgálatot megkönnyítendő, a nyolcadik munkahely koncentrációs munkahelyül szereltetett fel. Az egyes munkahelyeken bekapcsolt honos áramkörök hívásai tehát a koncentrációs kulcs átállításával a nyolcadik munkahelyre terelhetők.

A pontos időmérés fent már érintett nagy fontosságára való tekintettel az eddigi kevésbé megbízható három perces CB órák helyett munkahelyenként öt drb 12 percig járó Zenith gyártmányú óra szereltetett fel. Az időmérés megkönnyítését szolgálják az órákhoz tartozó jelzőlámpák, amelyek az időegység végének közeledtére figyelmeztetik a kezelőnt. A váltómező és kulcsdeszka elrendezését a 3. ábrán láthatjuk.

A kapcsolótábla felső részén, mindhárom mezőn vonul végig a helyi multiplikáció. Ez alatt van felszerelve a balmezőben az interurbán multiplikáció, az áramkörökhöz tartozó foglaltsági lámpákkal. Ezek jelzik azt, ha az áramkör már valamelyik másik munkahelyen el van foglalva. A középső mezőben a helyi hüvelyek alatt a honos áramkörökhöz tartozó öt-öt drb koncentrációs kulcs, óralámpa, hívólámpa és kapcsolóhüvely van elhelyezve. A jobboldali mezőben a Zenith-órák, alattuk a később említendő zsinórerősítő berendezés szerelvényei vannak elhelyezve. A kapcsolómezők alsó részén balra a hívásellenőrzőlámpa, közepén a zsinórvizsgáló szerelvények, jobbra a csengetést ellenőrző lámpa és a szolgálati vonal szerelvényei vannak elhelyezve.

A kulcsdeszkan legfelül a kérdődugaszok, ezek előtt az összekötődugaszok állanak. Az erre berendezett négy munkahelyen a rendeseken felül még a zsinórerősítő használatához szükséges zsinórpárok is fel vannak szerelve. Ezután következik kifelé a kérdőfigyelőlámpasor, ennek végén a lejelentést ellenőrző lámpa, ezek előtt az összekötő figyelőlámpasor, majd a figyelőbillentyűk sora van elhelyezve. Ez utóbbiak segítségével a kezelőnek módjában van a beszélgetések menetét megfigyelni, anélkül, hogy az a beszélgetés érthetőségét csök-

(hosszú áramkörök sok központtal) való tekintettel, hogy a beszélgetések jó érthetősége még a négy-öt közvetítő központon átmenő kapcsolásoknál is biztosítható legyen, öt műáramkörrel, egy két-huzalas zsinórerősítő egység állított fel, melyek közül egy a fantom, kettő-kettő pedig a 2 mm, illetőleg 3 mm átmérőjű hosszabb-rövidebb bronz áramkörök kiegyensúlyozására szolgál. Az erősítő fűtőtelepéül a távbeszélő akkumulátortelep, anódtelepéül pedig átmenetileg a megfelelően megnövelt távirda vonaltelep, jelenleg pedig egy hálózati anódpótló berendezés szolgál.

Az erősítést igénylő kapcsolások az 5—8. számú távolsági munkahelyeken bonyolítandók le, amelyek e célra, a fentebb már említett külön zsinórpárokkal és az erősítés szabályozásához szükséges szerelvényekkel el vannak látva.

Az interurbán központ bővítésével kapcsolatosan szereltetett fel a hivatal számára egy ú. n. keret-típusú vizsgálóváltó, melynek segítségével nemcsak a táviróvezetékek és a távolsági távbeszélő áramkörök, hanem a helyi előfizetői áramkörök vizsgálata is elvégezhető, sőt a felszerelt mérőműszerrel a hibának megközelítő helye is könnyen meghatározható, amely lehetővé teszi a forgalmi akadályok gyors elhárítását.

Az ismertetett berendezéseket a Standard Villamossági Rt. építette. Az építést a soproni postaigazgatóság műszaki ügyosztálya ellenőrizte.

A postamesteri segédszemélyzet utánpótlása.

Irta: LENGYEL SÁNDOR m. kir. postatanácsos.

Recrutement du personnel auxiliaire des maîtres de poste.

Par Aleandre Lengyel, conseiller des postes roy. hongr.

L'auteur fait connaître les règles juridiques concernant l'admission et l'enseignement professionnel des aides de bureau de poste, des candidats-expéditionnaires et des expéditionnaires, depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours.

En même temps il relève les questions de détail qui exigent encore une réglementation ultérieure.

A magyar posta személyzeti politikájának fontos kérdései közt jelentős helyen áll a postamesteri segédszemélyzet utánpótlásának, vagyis a kiadó-képzésnek a kérdése.

A m. kir. posta személyzetéről összeállított 1930. évi statisztikai összesítésben foglalt legutóbbi adatok szerint a szorosán vett kezelési szolgálatot — a fogalmazási, műszaki, számvevőségi és műszaki üzemi személyzetet nem számítva — 124 kincstári postahivatalnál 5866 tisztviselő, 1706 postamesteri hivatalnál pedig a postamesterekkel együtt 4272 tisztviselői munkakörben foglalkoztatott alkalmazott látta el. Már ez a pár adat is azt mutatja, hogy az ország postaforgalmának jelentékeny százalékát a postamesteri hivatalok bonyolítják le. Minthogy pedig nagy általánosságban — egyes speciális szolgálati ágaktól eltekintve — a postamesteri személyzet is széleskörű és en-

nek megfelelő szaktudást igénylő munkát végez, a postaszolgálat színvonalának megtartása és emelése, illetőleg ezzel kapcsolatban mind a szolgálat, mind a postát igénybevevő közönség érdekei egyaránt megkívánják azt, hogy a postamesteri hivatalok tisztí személyzetének megválogatásánál, felvételénél és szakszerű kiképzésénél kellő körültekintéssel járjunk el. Figyelembe kell itt venni azokat a különleges szempontokat is, amelyek egyrészt a postamesteri hivatalok szolgálatának különlegesebb természetéből, másrészt a postamesteri hivatalok szolgálatát igénybevevő közönség nagy részének, a falusi lakosságnak a városi lakosságétól eltérő életviszonyaiból s ennek kapcsán a postához fűződő, sokszor más irányú érdekeiből kifolyólag lépnek előtérbe. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a postamesteri személyzettel szemben az alkalmazás előfeltételét képező általános és különleges képesség és képzettség tekintetében szigorúbb követelményekkel lépünk fel, mint a kincstári személyzettel szemben, de a gyakorlati élet amazokat igen sokszor talán különlegesebb feladatok elé állítja, mint az utóbbiakat, szükséges tehát, hogy oly szak- és társadalmi ismeretekkel rendelkezzenek, amelyek őket e feladatok megoldására is alkalmasakká teszik.

Tapasztalati tény az, hogy amíg főleg a nagyobb kincstári hivataloknál a munkamegosztás nagyobb lehetősége folytán esetleg azok a munkaezők is jó eredménnyel használhatók, akik hajlamuknál vagy állandó beosztásuknál fogva csak egyes munkakörökben specializálódtak, addig az a postamester vagy kiadó, aki a maga kisebb hivatalánál legtöbbször egyedül, vagy másodmagával látja el az egész szolgálatot, nem tudja annyira megállani a helyét akkor, ha a szolgálat minden ágában nincs megfelelő otthonossága. A kincstári hivataloknál továbbá a nagyobb és kiterjedtebb forgalom folytán a különlegesebb esetek is gyakrabban fordulnak elő, tehát a személyzet már gyakorlatból is megtanulhatja a helyes eljárást, a postamesteri hivatalok legnagyobb részénél azonban a gyakorlati elsajátítás eme lehetősége kevésbé van meg. Ezenkívül a kincstári alkalmazott mögött ott van a csoport-, osztály-, vagy hivatalvezető, aki behatóan ellenőrzi, irányítja a munkát s aki szükség esetén felvilágosítást, utasítást adhat. A postamesteri személyzet viszont legtöbbször saját tudására van utalva s ha ez a tudás hiányos, ha nem terjed legalább annyira, hogy az adott esetekben a helyes eljárásra vonatkozó szabályt kikeresni s megfelelően alkalmazni tudja, akkor már fennakadás áll be. Sajnos, elég gyakran tapasztalhatjuk, hogy milyen állapotokhoz vezethet a hiányos szaktudás különösen akkor, ha az illető alkalmazottban nincs meg a kellő lelkiismeretesség ahhoz, hogy a különlegesebb esetekre vonatkozó szabályokat is ép oly figyelemmel kísérje s adott esetekben ne restelje az utánjárással, keresgetéssel járó fáradságot. Magának is, az intézménynek is kárt okoz az a postamesteri alkalmazott, aki talán kényelemszeretetből, saját jól felfogott érdeke ellenére inkább elutasítja a feleket, ha valami különlegesebb szolgálatot akar igénybevenni vagy különlegesebb esetre nézve kér felvilágosítást.

A közönség érdekei és igényei és a közönséggel való bánásmód tekintetében a postamesteri hivatalokra bizonyos mértékben más

természetű feladat járul, mint a kincstári hivatalokra. A városi közönség ugyan kényesebb igényekkel lép fel, de kielégítése talán mégis egyszerűbbnek mondható, mert a posta szolgálatainak gyakoribb igénybevétele folytán jobban tisztában van a postai szabályokkal, küldeményeit általában helyesebben felszerelve hozza a postára, sőt sokszor pl. tömeges feladásoknál maga végzi el a postai teendők egy részét, felmerülő esetekben pedig éppen gyakorlottságánál fogva könnyebben lehet felvilágosítani. A falusi lakosság nagy részének igényei ezzel szemben alacsonyabbak ugyan, de mert ritkábban van dolga a postával, a legközönségesebb esetekben sem mindig tudja küldeményeinek sorsát maga intézni; támogatásra, a legaprólékosabb utabiztosításokra, türelmet igénylő magyarázgatásokra van szüksége. Nem lehet tehát jó postamester vagy kiadó az, akiben nincs meg az erre való készség. A postamesteri személyzetnek kétszeresen szem előtt kell tartani a posta üzemi jellegét s azt, hogy nem a közönség van a postáért, hanem fordítva. Valósággal nevelni, türelemmel vezetni kell ezt a közönséget, amely ha a postában nem hivatalt lát, hanem tapasztalja azt, hogy a posta előzékenyen áll a szolgálatára s hogy mily előnyöket szerezhet magának e révén, szívesebben, gyakrabban veszi azt igénybe. Ezzel növeli a forgalmat s hasznot hoz az intézménynek is, de a nagyobb forgalom által elérhető magasabb fenntartási költség és nagyobb üzemi jutalék révén hasznára van a postamesteri alkalmazottaknak is.

Mindezek előrebocsátásával nagy vonásokban azt igyekeztem vázolni, hogy a postamesteri hivatalok szolgálatának ellátására hivatott személyzet mily fontos feladatok teljesítése elé van szintén állítva s hogy éppenezért mily különös fontossága van az utánpótlás helyes szabályozásának.

A posta- és táviró egyesítése előtti időkből erre vonatkozó tételes szabályokat nem ismerünk. Az egyesítés után adtak ugyan ki időnkint ily irányú rendelkezéseket, de ezek mindig csak egyik vagy másik részletkérdésre terjedtek ki. A kérdés fontossága által megkívánt s ahhoz méltó egységes szabályozás csak az 1929. évben történt meg, azáltal, hogy a P. R. T. 1929. évi 30. számában megjelent 30.400. számú rendelet a postahivatali kisegítők engedélyezését, alkalmazását és a kiadói képesítés megszerzését — az e tekintetben addig fennállott összes ellenkező rendelkezések hatályon kívül helyezése mellett — teljesen új alapokra fektette és a kérdés minden részletére kiterjedő, új rendelkezéseket léptetett életbe.

A rendelet megjelenése óta eltelt 2 esztendő után, az új rendszernek már gyakorlati eredményei is mutatkoznak. Talán nem lesz érdektelen, ha visszapillantást vetve a régi állapotokra, összehasonlítást teszünk a régebbi és az új helyzet közt; nézzük meg tehát, hogy mennyiben volt befolyással az új szabályozás a postamesteri hivatalok tiszti segédszemélyzetének a szolgálati érdekei által is megkívánt képességekkel és szakképzettséggel bíró alkalmazottakkal való helyes utánpótlására s melyek volnának még esetleg azok a részletkérdések, amelyek tekintetében a szabályok kiegészítésére, módosítására vagy újabb szabályok felállítására volna szükség.

A postamesteri hivatalok tiszti segédszemélyzetét tudvalevőleg

a hivatali kisegítők, kiadójelöltek és kiadók képezik. A hivatali kisegítők szakképzettség nélkül, állandó felügyelet és ellenőrzés mellett, tehát önálló munkaerőként vesznek részt a hivatal kezelési teendőinek ellátásában, a kiadójelöltek és kiadók pedig a részleges, illetőleg teljes szakképesítés megszerzése után önálló munkakörök betöltésére vannak hivatva.

Régebbi szabályaink a hivatali kisegítőket és a kiadójelölteket, illetőleg kiadókat élesen elkülönítették egymástól.

Hivatali kisegítő eredetileg csak családtag lehetett és alkalmazásukat csak oly postahivatalnál lehetett engedélyezni, ahol a postamester betegeskedése, aggkora vagy egyéb méltányossági okok folytán arra szükség volt. A 36.372/1885. számú rendelet (P. Sz. Gy. I. r. 479. f. sz.) a hivatali kisegítők fogalmát a „kizárólag csak bizonyos postahivatalnál kisegítőként alkalmazott kezelők” meghatározással írta körül, akik a nekik foglalkozást nyújtó postahivattal való viszonyuk megszűnése esetében más postahivatalnál alkalmazást nem nyerhettek s a rendes postakiadók létszámába csak akkor voltak felvehetők, ha — az előírt minősültség mellett — a kiadói vizsgát letették. A 8935/1902. számú rendelet szerint kisegítőt csak ott lehetett engedélyezni, ahol a forgalom kiadótartást nem tett szükségessé, ahol tehát a postamester nem is volt kiadótartásra jogosítva. Ugyanezért az esetleg táviró-, távbeszélő vizsgát tett kisegítő e címen nem igényelhetette kiadóvá való képesítését. A nem családtag kisegítők alkalmazását először a 31.989/1891. és 87.574/1893. számú rendeletek (P. T. Sz. Gy. I. r. 449. ill. 481. f. sz.) tették lehetővé, de ezek még csak azt mondták ki, hogy kisegítők rendszerint (főleg) a postamester családjához tartozó tagok lehetnek, az engedélyezést illetőleg azonban a különleges, méltányossági indokok fennforgását továbbra is kikötötték. Idegen egyéneknek hivatali kisegítőként való alkalmazását kifejezetten csak a 7249/1899. számú rendelet engedte meg, de csak kivételes esetekben akkor, ha a postamester igazolta, hogy kisegítőre okvetlenül szüksége van és sem családtagja, sem rokona nincs, akit ily minőségben alkalmazhatna.

E rendelkezés a hivatali kisegítőktől különösebb minősültséget sem kor, sem iskolai végzettség szempontjából nem kívánt s az említett 31.989/1891. számú rendelet is csak a kellő értelmi tehetség, jó kézírás és kifogástalan magaviselet előfeltételét szabta meg azzal, hogy az illetők a szolgálat körüli segédkezéshez szükséges postai szakismereteket és jártasságot gyakorlati úton az érdekelt postamester mellett szerezhetik meg. Működési körüket közelebről a 87.574/1893. számú rendelet határozta meg, mely szerint „a kisegítő a postamester felügyelete alatt csak kisebb fontossággal bíró kezelési teendőket végezhet”. A fontosabb, kártérítési kötelezettséggel is egybekötött teendőket a postamesternek kellett végeznie. Egyetlen kivételt tett a 15.429/1897. számú rendelet (P. T. Sz. Gy. I. r. 482. f. sz.), amely megengedte, hogy kisebb forgalmú kalauzpostát a postamester felelőssége mellett hivatali kisegítő is kezelhet. Szolgálati viszonyaik attól eltekintve, hogy fogadalmat tartoztak tenni, tüzetesebben szabályozva, a postaintézménnyel vagy a postamesterrel szemben különösebb jogaik és kötelezettségeik megállapítva nem voltak, en-

gedélyezésükből és alkalmazásukból kifolyólag semminemű később érvényesíthető igényt nem szereztek.

Mindezek azt mutatják, hogy régebbi szabályaink a hivatali kiségitőket nem tekintették rendszeres alkalmazottaknak, nem számították olyan segédmunkaerőknek, akik a szolgálat ellátásánál, a forgalom által indokoltan rendes és önálló működést fejthettek volna ki, hanem kifejezetten csak bizonyos méltányos esetekben, mint a postamester családtag-kiségitő közegeit ismerték el. A 48.580/1903. számú rendelet szerint a hivatali kiségitők egészen külön személyzetet képeztek. A postamesteri segédszemélyzet utánpótlásánál tehát a hivatali kiségitők nem játszottak szerepet, illetőleg arra csak akkor és annyiban voltak befolyással, amennyiben közülük egyesek az előírt minősültség birtokában a kiadói képesítést külön engedély alapján mégis megszerezték.

A postamesteri személyzet rendszeres utánpótlásának alanyai a kiadójelöltek és kiadók voltak.

A kiadójelöltekül felvehető egyéneknek már meghatározott minősültséget kellett felmutatniok s ez azonos a kiadók részére a 31.989/1891. számú rendeletben előírt minősültséggel. Ennek kellékei voltak: a magyar állampolgárság, 18 éves életkor, feddhetetlen előélet, ép és egészséges állapot, legalább 4 középiskolai (polgári) osztály elvégzése, tiszta és olvasható kézírás. A kiadójelöltek megválasztásánál meg kellett győződni az igazgatóságoknak az illető egyéni képességeiről is s az olyanokat, akik a kívánalmaknak előreláthatólag nem tudtak volna megfelelni, nem lehetett gyakorolatra bocsátani, illetőleg a rájuk vonatkozó engedélyt később is vissza lehetett vonni. (P. T. Sz. Gy. I. r. 452. f. sz.: — 32.497/1894. sz. r.); Felvételük számbeli korlátozásnak is alá volt vetve, amennyiben a 81.300/1896. és 21.257/1897. sz. rendeletek (P. T. Sz. Gy. I. r. 457. és 458. f. sz.) értelmében az igazgatóságok saját hatáskörükben csak férfi kiadójelölteket vehettek fel korlátlan számban, *nőket azonban csak a kerületben tényleg szükséges kiadók számának 25% áig*. Ezekben a keretekben belül az egyes hivataloknál a kiadójelöltek számát a 74.959/1894. sz. rendelet szerint (P. Sz. Gy. I. r. 455. f. sz.) az illető hivatal forgalmi, helyiség és egyéb viszonyai szerint s oly mértékben kellett megszabni, hogy a kiadójelöltek kellőképpen foglalkoztathatók legyenek.

A kiadójelöltek s általában a postamesteri személyzet rendszeres kiképzését először a vándortanítói intézmény életbeléptetésével kapcsolatban tulajdonképpen csak a P. T. Sz. Gy. I. r. 458. f. sz. a. közzétett 21.257/1897. számú alaprendelet s az ennek módosítása és kiegészítéseken a P. R. T. 1899. évi I. számában megjelent 18.683/1898. számú rendelet szabályozta. Ezt megelőzőleg a gyakorlat az volt, hogy a kiadójelöltek az érdekelt postahivatalnál magánúton sajátították el a szükséges ismereteket s azután vizsgát tettek. A tanulási időszak terjedelmére, a vizsga helyére, módjára, anyagára és rendjére vonatkozóan erről az előző időről gyökeres intézkedéseket, tételes szabályokat nem ismerünk; a legnagyobb valószínűség szerint azok inkább a gyakorlaton, illetőleg a szokásjogon alapultak.

Az 1897. évi szabályozás abból indult ki, hogy a táviró és táv-

beszélő kezelési szolgálat, annak különleges természete folytán s az emelkedő torgalom igényeinek megfelelő módon csak az igazgatóságok által kijelölt vándortanítótól sajátítható el, míg a postai ismeretek gyakorlati úton valamelyik postamesteri hivatalnál is megszerezhetők. Az ekkor rendszeresített vándortanítók az érdekelt személyzetet vagy a helyszínen (távíróval vagy távbeszélővel való egyesítés esetén), vagy csoportos tanfolyamon az igazgatóság székhelyén oktatták. Minthogy a kiadójelöltek kiképzése általában az utóbbi módon történt, bennünket ez alkalommal csak ez érdekel. A kiképzendő kiadójelöltek e rendelet életbeléptetésétől kezdve elsősorban a táviró és távbeszélővizsgát tartoztak letenni s csak azután kaphattak engedélyt arra, hogy a posta szakból magukat a fennálló szabályok értelmében valamely postamesteri hivatalnál kiképezhessék. Kiadójelölt kiképeztetésére csak az a postamester kaphatott engedélyt, aki nyilatkozatot adott arra, hogy az illetőt a vizsga sikeres letétele után legalább egy évig alkalmazni fogja. Ezt a nyilatkozatot csak kiadótartásra felhatalmazott postamester adhatta meg s a dolog természetéből kifolyólag csak táviróval egyesített postahivatal postamestere volt arra feljogosítva.

A 48.580/1903. számú rendelet szerint a kiadójelölti felvételért folyamodók — kérelmük kedvező elintézése esetén — csak mint kiadói kiképzésre előjegyzett egyének tartattak nyilván, előzőleg nem voltak kötelesek hivatali kisegítői minőségben működni s csak attól az időponttól lettek kiadójelöltekké, amikor a táviró-gyakorlatot (tanfolyamot) megkezdték. A 19.575/1909. és 1.382/1909. számú rendeletek előírták, hogy a kiadójelöltek tanfolyamra bocsátás előtt a kincstár költségén hatósági orvossal felülvizsgáltatandók s alkalmas voltukról az igazgatóság vezetője vagy helyettese személyesen is meggyőződni tartozott.

Az oktatás időtartamát az említett rendeletek előbb 6 hétben, azután két hónapban állapították meg, de a tanfolyam idejét az igazgatóságok a körülményekhez képest kiterjeszthették. Az oktatás azokra az elméleti és gyakorlati ismeretekre terjedt ki, amelyek a segédtisztok kiképzésére vonatkozó 50.693/1889. számú rendeletben (P. T. Sz. Gy. I. r. 93. f. sz.) a távirót illetőleg fel vannak sorolva, a távbeszélő szolgálat anyagát maga az 1897. évi rendelet határozta meg. Az oktatás befejezése után az illetők az igazgatóság székhelyén alakított bizottság előtt tettek vizsgát a segédtishti tanfolyamra előírt, előbb említett tárgyakból, valamint a távbeszélő ismeretekből. A régebbi alapon már postai gyakorlatra bocsátott kiadójelöltek ugyanekkor a postai tárgyakból is vizsgázhattak. A táviró-távbeszélő vizsga letétele a kiadójelöltnek csak arra adott jogot, hogy a postakezelést a nyilatkozatot adó postamesteri hivatalnál megtanulhassa s hogy ugyanott addig, míg a postai képesítést megszerzi, táviró-távbeszélő gépszolgálatot teljesítsen. A postakezelési vizsgát a kiadójelöltek most már szintén az igazgatóság székhelyén alakított bizottság előtt tartoztak letenni és pedig a táviró-távbeszélő ismeretek tanulásának megkezdésétől számított 6 hónapon belül. A kiadójelöltek csak a postakezelési vizsga letétele után vétettek fel a kiadók létszámába, akkor kaptak bizonyítványt (a táviró-távbeszélő vizsgá-

ról csak „Értesítés”-t), kiadói igazolványt és akkor tették le a hivatali esküt.

Ugyane szabályok nyertek alkalmazást akkor is, ha az érdekelt személyzetet a vándortanító a helyszínen oktatta a táviró-távbeszélő ismeretekre. A P. R. T. 1905. évi 23. számában megjelent 20.543. sz. rendelet csupán azt a könnyítést engedte meg, hogy a távbeszélő vizsgát az érdekeltek a helyszínen is letelhették, az 59/1910. számú rendelet pedig lehetővé tette, hogy a postamester családtagjait és más hivatali kisegítőit előzetes engedéllyel a távbeszélő kezelésbe begyakorolja és hogy az illetőket a távbeszélő szolgálatnál saját könnyebbségére kisegítőül alkalmazza abban az esetben, ha az igazgatóság kiküldöttje jártasságukról előzetesen meggyőződött. Ezek azonban a vizsgáról szabályszerű „Értesítés”-t nem kaphattak, helyettesítéssel, más hivatalnál szolgálat teljesítéssel nem lehetett őket megbízni, mert az a főelv, hogy önálló szolgálatra csak szabályszerűen képezett egyéneket lehetett alkalmazni, mindig érvényben volt.

A világháború alatt a kincstári postahivatalok létszámbíányainak pótlására ideiglenesen felvett munkaerők kiképzésére egyes kincstári hivataloknál is voltak tanfolyamok, ezek azonban csak átmeneti, szükségszülte intézkedéseken alapultak s a postamesteri személyzet kiképzésénél nem játszottak szerepet. De valószínűleg ebből kiindulva, a 33.694/X—1922. számú rendelet megengedte, hogy az igazgatóságok a rendelet alapján a postamesteri hivatalokhoz felvett hivatali kisegítők részére, arra alkalmas kincstári hivataloknál is tarthatnak táviró-távbeszélő tanfolyamot.

A világháború utáni években a postamesteri segédszemélyzet rendszeres oktatása és kiadókká való képesítése szünetelvény, a 21.875/1922. számú rendelet (P. R. T. 1922. évi 52. sz.) viszont megengedte, hogy a szolgálat ellátásához szükséges, a követelményeknek megfelelő minőségű, kellő szakismeretekkel bíró azok az érdemes postahivatali kisegítők és kiadójelöltek, akiknek legalább 3 évi kifogástalan szolgálatuk van, az igazgatóságok székhelyén esetről-esetre az igazgatóság által kitűzendő időben tartandó vizsgákon tanfolyam hallgatása nélkül kiadókká képesíttessenek. Ezt a határidőt később a fentebb említett 33.694/X—1922. számú rendelet egy évre szállította le, a 2.298/X—1923. számú rendelet pedig megengedte, hogy a táviró-távbeszélő vizsgát már 6 hónapi gyakorlati szolgálat után le lehet tenni. Ez alapon történt az 1929. évi szabályozásig a tanfolyam nélkül való kiadóvá képesítés oly módon, hogy összesen 1 évi szolgálat után az arra alkalmas és érdemes kisegítők és kiadójelöltek a teljes szakképesítést megszerezhették.

Az utánpótlás szempontjából, illetőleg oly szempontból, hogy a képesített kiadók tényleg rendszeres alkalmazásban is legyenek s azok, akik ily alkalmazást nem hajlandók vállalni, ne terheljék feleslegesen a létszámot, megemlítendő az erre vonatkozó rendelkezések. A még ma is érvényben álló alapelv mindig az volt, hogy az egy évig alkalmazást nem vállaló kiadó képesítése érvénytelenné válik s az ily kiadót a létszámból törölni kell. (P. T. Sz. Gy. I. r. 463., 467., 475. f. sz. a., továbbá 38.019/1900., 70.263/1901. és 10.311/1912. sz. rendeletek). Indokolt esetben azonban a létszámból való

törlést már egy évnél rövidebb időpontban is lehetett és kellett eszközölni s a 21.875/1922. számú rendelet (P. R. T. 1922. évi 52. sz.) kifejezetten is 6 hónapban állapította meg azt az időt, amelynek elteltével a saját hibájából alkalmazást nem vállaló kiadót törölni kell a létszámból.

Az eddig elmondottakban igyekeztem összefoglalni azokat a rendelkezéseket, amelyek szerint a postamesteri segédszemélyzet utánpótlása a 30.400/1929. számú rendelet életbeléptetéséig történt.

Ez a legutóbbi rendelet összefoglalóan egyesíti magában a postahivatali kisegítők engedélyezésénél és alkalmazásánál, a postakiadójelöltek kiképzésénél és alkalmazásánál és a postakiadói szakvizsgáknál szem előtt tartandó összes elveket és szabályokat. Nem tartozik a jelen cikk keretébe az, hogy ezeket az egyébként is mindenkinek rendelkezésére álló rendelet keretébe foglalt szabályokat részletesen ismertessem s ezért csak arra törekszem, hogy azokra az új rendelkezésekre térjek ki, amelyek a régi állapottal való összehasonlításra, a fejlődés szemléltetésére s az új helyzet előnyei- nek megvilágítására alkalmasak.

Ebből a szempontból az új „Szabályzat”-nak — nevezzük ezután ezzel a szóval — két főelvét emelhetjük ki elsősorban. Az egyik az, hogy a régi kiadójelölti intézménnyel szemben a hivatali kisegítői működést tette a kiadó képesítés megszerzésének alapjává, a másik pedig az, hogy a táviró és távbeszélő ismereteken kívül a postai szakismeretek elméleti tanítását is felvette a postakiadói tanfolyam tananyagába s a vándortanítói intézmény fenntartása mellett újabb alapokra fektetett rendszeres szaktanfolyamokat szervezett.

Az első elv alkalmazása folytán megszűnt a hivatali kisegítőknek az addigi rendelkezésekben ismételten kifejezésre juttatott és fenntartott különállása; megszűnt az, hogy hivatali kisegítők elsősorban csak a postamester családtagjai lehettek. És mert a hivatali kisegítő most már nem kizárólag a postamesternek méltányossági okokból engedélyezett kisegítő közege lett, hanem rendszeresebb munkaerővé és leendő kiadóvá vált, természetesen enyhültek azok a korlátozások is, amelyek működési körüket addig oly szűkre szabták. A hivatali kisegítőnek most már szorosan előírt minősültséget kell felmutatni, amely a kiadójelöltektől és kiadóktól addig megkívánt minősültségtől csak annyiban tér el, hogy az alkalmazás előfeltételét képező végző korhatár 30 év. Ettől a korhatártól, alaposan indokolt esetben csak a már korábban is hosszabb ideig a m. kir. posta szolgálatában állott, vagy a postamesterrel a Szabályzat 4. §-ában körülírt rokon viszonyban levő folyamodóknál lehet eltekinteni. Viszont a postamester gyermeke vagy gyámoltja már 16 éves korában is kaphat működési engedélyt, de kiadói képesítést csak 18 éves korában szerezhet. Ugyanezekben az esetekben lehet a 4 középiskolai végzettség megkövetelését is mellőzni, de akkor arról, hogy az érdekelt magyarul írni, olvasni és számolni jól tud, az engedély megadása előtt az igazgatóság alkalmas módon meggyőződést tartozik szerezni. A kiadói minőségben egy évi alkalmazás biztosítására vonatkozó kötelező nyilatkozat most már a kisegítői minő-

ségben való engedélyezés előfeltétele s ez csak azoknál maradhat el, akik megfelelő minőség hiányában kiadói képesítést nem szerezhettek. Ugyancsak az engedélyezés előtt kell igazolni azt is, hogy a postamester a hivatali kisegítővel vagy annak hozzátartozójával a kiképzés tartamára az ellátás vagy esetleg más javadalmazás tekintetében mily megállapodást kötött. Ez a megállapodás a kisegítő terhére csak az igazgatóság jóváhagyásával módosítható s a megállapodás csak családtagok alkalmazása esetén mellőzhető. Ha az igazgatóság hivatali kisegítő alkalmazását nem engedélyezi, az érdekelt postamester a postavezérigazgatósághoz fellebbezhet.

A működési körre vonatkozóan a Szabályzat előírja, hogy a hivatali kisegítőnek alkalmat kell adni arra, hogy a kezelés minden ágáról kellő fogalmat szerezzon, minden szakkifejezést megértsen és minden nyomtatvány beosztását megismerhesse. Állandó felügyelet és ellenőrzés nélkül azonban a kezelés egyik ágában sem lehet foglalkoztatni s munkájáért a postamester erkölcsileg és anyagilag felelős. Viszont a büntetőjogi és a postamesterrel szemben fennálló magánjogi felelősséget a Szabályzat a hivatali kisegítő terhére is kifejezetten megállapítja. Azt az elvet, hogy a hivatali kisegítő csak annak a hivatalnak a szolgálatában állhat, amelyhez működési engedélyt kapott a Szabályzat fenntartotta, sőt kimondta, hogy a hivatali kisegítő, az új postamester ellenkező előterjesztése hiányában a postamester személyében beállott változás esetén is a hivatal szolgálatában marad s az ezzel járó kötelezettségek az új postamesterre hárulnak. A multtal szemben tehát, amikor a postamester a hivatali kisegítőt méltányossági okokból mintegy személyéhez kötötteen kapta, a Szabályzat lényegbe vágó újítása az, hogy a kisegítőt nem a postamester személyéhez, hanem az érdekelt postahivatalhoz engedélyezi. Családtag-kisegítőjét azonban a postamester áthelyezés esetén, bejelentés mellett, magával viheti.

A szolgálati viszony további szabályozását foglalja magában az a rendelkezés, hogy a hivatali kisegítő működési engedélyét a postamester javaslatára, vagy indokolt esetben anélkül is csak az igazgatóság vonhatja vissza. Az ily határozat ellen úgy a hivatali kisegítő, mint a postamester fellebbezhet, végérvényesen a postavezérigazgatóság dönt. A Szabályzat 13. §-ában körülírt s fegyelmetlenségre valló vagy bizalomvesztést előidéző esetekben a postamester csak kitilthatja a hivatali kisegítőt a hivatalból s azonnal kérni tartozik a működési engedély visszavonását. Viszont a hivatali kisegítő a 14. §-ban foglalt esetekben (ha a postamester vagy hozzátartozója részéről sérelem éri vagy magán és családi körülményei kényszerítik arra) hagyhatja el bármikor szolgálatát, de újabb működési engedélyt csak akkor kaphat, ha igazolja, hogy önhibáján kívül volt kénytelen előző beosztását elhagyni. A működési engedély visszavonása vagy a hivatali kisegítő önként történt kilépése a nyilvántartásból való törlést vonja maga után.

Láthatjuk tehát, hogy a hivatali kisegítők szolgálati viszonyait a Szabályzat most már megfelelő határozmányokkal rendezte s ezzel ezt a személyzetet a minden irányú érdekek által megkívánt joggal és kötelezettségekkel ruházta fel.

A Szabályzat másik főelve és főrésze a kiadói tanfolyam újjászervezése.

A postamesteri segédszemélyzet kiképzésénél régi és nagyon sok szomorú tapasztalatra vezető hiányosság volt az, hogy a postai szakismereteket az érdekeltek magánúton, jó részben csak gyakorlatilag sajátíthatták el annyira — amennyire —, mert hiszen minden tárgyat felölelő, rendszeresített, jó tankönyvek hiányában a szabályok, rendeletek és hivatalos segédkönyvek tömkelegéből a szükséges elméleti részt nem voltak képesek maguknak kiválasztani és azt meg is emésztetni; az elbűrjázott magántanfolyamok pedig szintén nem voltak, nem lehettek alkalmasak a cél elérésére. Az új Szabályzatnak a régi állapot hiányosságait megszüntető határozmányai után most már nincs szükség arra, hogy a postai szakból is szükséges elméleti oktatás fontosságát részletesen indokoljuk, de hogy ez mily régi hiány volt, mennyire éreztük s mennyire érezte a szolgálat ezt a hiányt, talán elég felidézni annak az emlékét, hogy a nagyváradi postaigazgatóság saját kezdeményezéséből, felsőbb jóváhagyással már 1917-ben rendezett be próbaképpen oly kiadói tanfolyamot, amelynek 3 havi időtartama alatt a hallgatók főleg az igazgatóság kebeléből kikerült kiváló közigazgatási és kezelési tisztviselők, mint elődök vezetése alatt és rendszeres tanterv mellett való oktatás útján a postai ismeretekből is elméleti kiképzést nyertek. A próba a legteltesebb mértékben bevált. A tanfolyam, amely az első, az úttörő volt a maga nemében, szakférfiak és a felsőbbség bírálata és elismerése szerint is kiváló eredménnyel zárult s a tanfolyamról kikerült kiadók a szó szoros értelmében vett képzett alkalmazottaivá váltak a postamesteri hivataloknak. A tanfolyamot 1918-ban megismételte ez az igazgatóság, s bár már úgy volt, hogy ezt a módszert általánosan bevezeti a felsőbbség, az 1918. évi összeomlás, az azt követő zavaros viszonyok és még ma is tartó válságos állapotok közt csak 12 év múltán jutott tető alá a kor színvonalának megfelelő kiadó képzés reformja, amely lényegében teljesen elfogadta ennek az úttörő tanfolyamnak a szervezetét.

A Szabályzat által szervezett postakiadói tanfolyam helye megmaradt az igazgatóság székhelyén s arra a legalább hat havi postaszolgálattal s az előírt minősültséggel bíró kisegítők engedélyük keltjének sorrendjében jelölendők ki. Indokolt esetben (a tanfolyam alatt való könnyebb létfenntartás) a hivatali kisegítőket más igazgatósági székhelyen megnyíló tanfolyamra is be lehet rendelni. A berendelték a tanfolyamot megelőzően felvételi vizsgát tesznek, melynek célja annak megállapítása, hogy a jelöltben megvannak-e mindazok a képességek, amelyeket a postakiadóktól, illetőleg postamesterektől munkájuk ellátásánál feltétlenül meg kell kívánni. A felvételi vizsgán alkalmatlannak nyilvánított kisegítő a legközelebbi tanfolyam előtt megismételheti a felvételi vizsgát, de ennek sikeretelensége esetén újabb vizsgát csak a postavezérigazgatóság engedélyével tehet. Harmadszori sikertelen vizsga után a kisegítőt — ha csak nem a postamester családtagja — a szolgálatból el kell bocsátani. Egyes esetekben a Szabályzat 20. §-a megengedi a tanfolyam hallgatása nélkül teendő vizsgát, azoknál a kisegítőknél, akik már

korábban hallgattak tisztképző vagy üzemi tisztviselői tanfolyamot, vagy már legalább részleges szakképesítést szereztek. Kiterjed ez a kedvezmény a postamester házastársára is, ha az indokoltnak látszik. A tanfolyamnak megfelelő fegyelmi szabályai is vannak, tartama (napi 4 órasi tanítási idővel) *12 hét*. A vázlatos tanterv magában a szabályzatban, a részletes tanterv pedig külön rendeletben (ad 30.400/1929.) van megállapítva. A tantervnek és a tananyagának ismertetését és fejtegetését mellőzöm, mert ez már más keretekbe tartozik. Elég, ha annyit állapítunk meg, hogy az a kitűzött és kimondott célnak, annak, hogy a postamesteri hivatalok személyzetének kiegészítését és pótlását előmozdítsa s olyan személyzetet bocsásson a postamesterrek rendelkezésére, amely a rája bízott szolgálati teendőket önállóan, felelősség mellett is ellátni képes, teljes mértékben megfelel. Felöleli ugyanis a posta-távíró-távbeszélő szolgálat köréből az összes szükséges ismereteket s a megfelelő tanárok által való rendszeres, a gyakorlati ismeretekre súlyt helyező oktatás útján az érdekelt személyzet szakszerű kiképzését is biztosítja.

A vizsgarendnél szintén célszerű újítás történt, amennyiben az addigi külön távíró-távbeszélő és külön postakezelési vizsga helyébe, a postatisztképző és az üzemi tisztviselői tanfolyam vizsgáinak bevált módszere szerint, az alap- és szakvizsgát rendszeresítette. Az alapvizsga a célnak megfelelően mindhárom szolgálati ág köréből általában az elméleti, a szakvizsga pedig a gyakorlati tárgyakat foglalja magában. Az alapvizsgát a tanfolyam befejezte után kell letenni, a sikeres vizsga hozza meg a kiadójelöltté való képesítést, a szakvizsgát pedig az alapvizsgán dícséretes eredménnyel képesített kiadójelöltek három havi, a többiek hat havi szolgálat után, de legkésőbb az alapvizsgától számított 3 éven belül tehetik le s ezzel szerzik meg a kiadói képesítést.

A postamesteri segédszemélyzet utánpótlásának és a kiképzés fejlődésének az eddigiekben történt ismertetése után nem szorul bővebb fejtegetésekre és indokolásra az a megállapítás, hogy a legújabb szabályozás mily sikeresen oldotta meg ennek a szolgálati érdekekből is oly kiváló fontossággal bíró kérdésnek a rendezését. Elég, ha rámutatunk az új rendszer természetes következményeként mutatkozó arra a tapasztalati tényre, hogy a rendelet életbe léptetése óta az új alapokon képesített és hivatásukat komolyan vevő kiadók mennyivel jobban állják meg a helyüket azokkal a kiadókkal szemben, akik annak idején jóformán magukra hagyva, részben vagy egészen magánúton tanulva, esetleg csak szerencsés vizsgán szerevve meg a formai képesítést, — tisztelet a kivételeknek, akik szerencsére szintén szép számban vannak — önálló kezelésre és számadástételre, a postamesteri hivatal önálló vezetésére még ma sem képesek, s igazán hasznos és eredményes működést felmutatni nem tudnak.

Most még csak egy pár gondolatot kívánok felvetni a cikk bevezetésében érintett ama részletkérdésekre vonatkozóan, amelyeknél — szerény véleményem szerint — az esetleges módosítás, kiegészítés vagy új szabályozás kérdése megfontolást igényelhet.

Ezek a gondolatok, lehetőleg a Szabályzat §§-ainak sorrendjében, pontokba foglalva a következők volnának:

1. Különbséget kellene tenni az ú. n. családtag-kisegítők és a rendes hivatali kisegítők közt. A családtag-kisegítők, hivatalos elnevezésük is ez lehetne, — a teljes minősültséggel nem rendelkező s így kiadóvá nem képesíthető családtagok volnának, megfelelnek a régi szabályok szerint méltányossági okokból kivételesen engedélyezett kisegítő munkaeöröknek, engedélyezés, alkalmazás, működési kör s minden egyéb tekintetben azokkal egyenlő elbírálás alá esnének. A rendes kisegítőknél az alábbiak szerint megállapítandó létszámába sem számíttatnának be, akiket ezért teljesen külön kellene nyilvántartani. Természetesen a forgalom által indokoltan kisegítőként alkalmazott s teljes minősültségű családtagok nem tartoznának ebbe a csoportba.

2. Módot kellene keresni arra, hogy a most már rendszeres utánpótlás alanyaivá vált hivatali kisegítők megválogatásánál az igazgatóságoknak az eddiginél nagyobb mértékben legyen meg a döntő befolyása. A helyzet ugyanis még ma is az, hogy leendő kisegítőiket a postamesternek maguk választják meg s az igazgatóságoknak tulajdonképpen csak veto-joguk van az engedély megtagadása útján, de nincs mód arra, hogy a posta szolgálatába kíváncszó s esetleg kiválóan megfelelőknél mutatkozó folyamódókat felvehessék, ha a folyamódó bármi okból nem tud magának postamesteri nyilatkozatot szerezni. Jól tudom, hogy a kérdés kényes és nehéz s a gyökeres megoldás csak későbbi időpontban képzelhető el, mert most a postamesterre senkinek az alkalmazását nem lehet rákényszeríteni. Nem is ilyen megoldásra gondolok. A szolgálati érdekek azonban a postamesteri személyzettől a bevezetésben foglaltak szempontjából is megkívánható előfeltételekre és képességekre való tekintettel szükségessé teszik, hogy igazán csak oly alkalmazottak kerüljenek a postamesteri hivatalokhoz is, akik minden tekintetben megfelelők s hogy azok a folyamódók, akik erre alkalmasaknak látszanak, a szükséglethez mérten lehetőleg alkalmazást kapjanak vagy legalább ez részükre megkönnyíttessék. A postamesternek ugyanis természetesen nem mindig az általános szolgálati érdekeket, hanem elsősorban saját külön érdekeiket tekintik s ehhez képest választják meg a leendő kisegítő személyét s terjesztik elő az engedélyezés iránti kérelmüket.

Elgondolásom tehát körülbelül az volna, hogy a postamesternek esetenként vagy időnként jelentsék be ez iránti kérelmüket, a kisegítő személyére vonatkozó igényeiket (férfi vagy nő stb.) és az alkalmazás anyagi feltételeit. Ezen az alapon az igazgatóságok a továbbra is fenntartandó, illetőleg most már a kerületben tényleg szükséges kiadók és az utánpótlás céljaira engedélyezhető hivatali kisegítők létszámára vonatkoztatott 25%-os arány keretei közt pályázat útján hívják fel az érdeklődőket jelentkezésre. Természetesen a postamesternek javaslatait, amennyiben azok minden tekintetben alkalmas egyénekre vonatkoznak, a jövőben is elsősorban kellene figyelembe venni s ily egyén hiányában az igazgatóság a folyamódók közül választaná ki a megfelelő jelentkezőt, akinek a továbbiakra

vonatkozóan az érdekelt postamesterrel kellene megegyezésre jutni. Esetleg, hogy a kényszer látszata is elkerülhető legyen, rá lehetne bízni az eljárás technikai részét részben vagy egészben a postamesterek országos egyesületére, amely amúgy is hivatott a postamesteri kar általános érdekeit szolgálni. Megnyugtatóbb volna a postamesterekre is, ha ily módon már előzetesen megvizsgált és elbírált alkalmazottakat kapnának s meg lehetne akadályozni azt a sokszor tapasztalt eljárást, hogy főleg anyagi vagy kényelmi szempontok miatt kevésbé megfelelő hivatali kisegítők alkalmazását eszközözlék ki a postamesterek.

3. Szorosabban meg kellene határozni, hogy a postamesterek mikor, mely esetekben kérhetnek és kaphatnak hivatali kisegítő alkalmazására engedélyt és hogy az előbb említett általános 25%-os kereten belül az egyes postahivataloknál hány hivatali kisegítő alkalmazható. Már-már túlteng ugyanis egyes postamestereknél az az igyekezet, hogy a szolgálatot kiadók helyett nagyobb részben a sokkal olcsóbb, kisegítő-munkaerőkkel lássák el, ami természetesen a szolgálat rovására megy és a képesített kiadók jogos érdekeit is sérti.

E tekintetben alapul lehetne venni a 20.675/1925. számú rendeletben a szükséges tisztii segédek számának megállapítására vonatkozó s a feldolgozott évi munkaegységek számához igazodó fokozatokat azzal, hogy hivatali kisegítő általában csak ott engedélyezhető, ahol a forgalom kiadótartást még nem tesz szükségessé (40.000 egységen alul), vagy ahol az újabb munkaerő alkalmazását indokoló munkaegység-töredék a 30.000 egységet nem haladja meg. Így tehát egy hivatalnál általában csak egy hivatali kisegítő lehetne s csak a legnagyobb hivataloknál, ahol több alkalom van a kisegítők megfelelő foglalkoztatására, volna a 25%-os arányban legfeljebb minden 3 kiadó után 1 újabb kisegítő engedélyezhető. Hogy e tekintetben mely szigorú korlátozásokra volna szükség, igazolhatja az az egy adat, hogy az 1930. évi statisztikai összesítés szerint az országban 1511 kiadóval szemben a kiadójelöltek és kisegítők száma 1064 volt. Ezt a tarthatatlan állapotot nézetem szerint csak a hivatali kisegítők engedélyezésének megszorításával, esetleg átmenetileg teljes megszüntetésével lehet csak megjavítani.

Itt azonban még egy másik, igen fontos és feltétlenül rendezendő kérdés nyomul előtérbe s ez a női kisegítők és kiadók számának a férfiak számával szemben mutatkozó túltengése. A régi szabályok — mint láttuk — azt írták elő, hogy férfiak korlátlan számban, nők azonban csak a szükséges kiadói létszám 25%-áig vehetők fel kiadójelöltként, ami annak idején nyilván azt a célt szolgálta, hogy kellő számban legyenek a nehéz postaszolgálat ellátására alkalmasabb férfimunkaerők. Nézzük meg, hogy áll ezzel szemben a helyzet? Sajnos, e tekintetben csak a budapesti postaigazgatósági kerület adataival rendelkezem, de az összehasonlítás céljaira talán ez is elég, mert minden igazgatósági kerületben bizonyára hasonlóak az állapotok.

A budapesti kerületben a postamesterek, postakiadók és hivatali kisegítők létszáma a következőképen oszlik meg: Postamester

van 364, ebből férfi 73 (20.06%), nő 291 (79.94%). A postakiadók száma 385, ebből férfi 55 (14.29%), nő 330 (85.71%). A családtag-kisegítők levonásával, akiknek t. i. a kiadói képesítés megszerzéséhez nincs meg az előírt minősültségük s így itt nem jönnek számításba, az egyéb kisegítők száma 187, ebből férfi 31 (16.58%), nő 156 (83.42%). A postamesteriek, kiadók és kisegítők összesített létszámában (936) van tehát 159 (16.99%) férfi és 777 (83.01%) nő. Ez az óriási eltolódás jó részben talán még a világháború maradványa, legalább is annyiban, hogy akkor kezdődött a nőknek nagy mérvben a közpályákra való özönlése. A postánál pedig a nehéz szolgálat folytán tagadhatatlanul szükség van arra, hogy férfi munkaerőkben ne legyen hiány. A budapesti postaigazgatósági kerületben az 1930. év végén 124 I. oszt. postamesteri hivatal volt. Minthogy pedig a postamesteriek szolgálati szabályzata szerint az I. o. postamesteri állásokra a jövőben csak középiskolai érettségi vizsgát tett férfi postamesteriek és postakiadók nevezhetők ki, nyilvánvalóan arra kell törekednünk, hogy a férfi munkaerők számát lényegesen szaporítsuk. A mai állapot szerint ugyanis a férfi postamesteriek, kiadók és kisegítők összlétszáma a fenti adatok szerint alig elégséges arra is, hogy a fokozatosan megüresedő I. o. postamesteri állások megfelelő igényjogosult pályázóval legyenek betölthetők, különösen ha figyelembe vesszük, hogy ezek közül nem mindegyik alkalmas I. o. hivatal vezetésére. Ezen kívül pedig még jelentékeny számú férfi munkaerőre van szükség a postamesteri hivataloknál a fontosabb és nehezebb kiadói munkakörök betöltésére is. A hivatali kisegítői állásért folyamodó és alkalmasnak mutakozó férfiaknak tehát feltétlenül előnyt kell biztosítani a nőkkel szemben s egyelőre legalább is azt a régi rendelkezést kellene szigorúan betartani, hogy nők csak a szükséges kiadói létszám 25%-áig vehetők fel hivatali kisegítőként. Átmenetileg azonban arra az időre, amíg a nők és a férfiak létszámaránya a szolgálat érdekei által megkívánt mérvben meg nem változik, még ennél szigorubb rendelkezéseket is szükségesnek tartanék.

4. Kifejezetten is ki kellene mondani, hogy a 4 középiskolánál magasabb (pl. érettségi) képzettséggel bírók az engedélyezésnél előnyben részesülnek. Az ily képzettségűek alkalmazása nagyban emelné a kiadói kar színvonalát s akkor, amikor az I. o. postamesteri állások elnyerése már ehhez a feltételhez van kötve, ez további előnyöket és lehetőségeket nyújtana a kiadóknak is.

5. A kiképzés, valamint az egy évi kötelező szolgálat tartamára megállapítandó javadalmazás tekintetében azt kellene irányadónak venni s ennek megfelelő szabályozást adni, hogy senkinek a munkáját nem szabad ingyen, vagy méltánytalanul csekély díj ellenében kihasználni. A hivatali kisegítők a fenti elgondolások megvalósulása esetén már szintén a szolgálat ellátásához szükséges munkaerők lennének, méltányos volna tehát, hogy javadalmazásuk a tanulási időszak alatt is legalább megkönnyítse megélhetésüket. Díjtalan alkalmazást csak a kisegítői működés legelső idejében tartanék esetleg megengedhetőnek, amikor a postamester a hivatali kisegítőnek még alig veszi hasznát. Ez az idő legfeljebb 3 hónapig tarthatna. A képesített kiadó pedig joggal megkívánhatja, hogy megélhetést nyújtó

javadalalmazást kapjon. Az igazgatóságok dolga, hogy addig is, amíg a kérdés — esetleg a postakiadók tervezett szolgálati szabályzatában — rendezhető lesz, ezeket a szempontokat szem előtt tartásuk s a hivatali kisegítők engedélyezésénél és később is azok betartását biztosítsák.

6. A szabályzat 4. §-ának 2-ik bekezdése téves magyarázatokra adhat esetleg alkalmat. Véleményem szerint ugyanis a maximális korhatártól és az előírt minimális iskolai előképzettségtől való felmentés megadásához nem az ott felsorolt feltételek egyetemleges, hanem csak valamilyen fennforgása szükséges. Célszerű lenne tehát ezt a szakaszt a félreértések elkerülése céljából újra szövegezni, még pedig talán oly módon, hogy a maximális korhatártól a hosszabb ideig már korábban is a posta szolgálatában állott egyéneknél és a postamesterrel meghatározott rokoni viszonyban levőknél —, a minimális iskolai előképzettségtől pedig csak az utóbbiaknál lehet indokolt esetben eltekinteni, ha az illető magyarul írni, olvasni és számolni jól tud. A hiányos iskolai képzettségű családtagok azonban az 1. pont szerint kiadói képesítést nem szerezhethének.

7. A hivatali kisegítők működési körének megállapításánál a régi szabályokkal szemben (csak kisebb fontossággal bíró, kártérítési kötelezettséggel egybe nem kötött teendők végzése) tágabb kereteket kellene megállapítani. A Szabályzat 8. §-a kimondja, hogy a hivatali kisegítőnek a kezelés minden ágáról kellő fogalmat kell szereznie, ez pedig csak akkor lehetséges, ha bővebb működési kört kap, természetesen állandó felügyelet és ellenőrzés s épen ezért a postamester felelősségének fenntartása mellett. A büntetőjogi és magánjogi felelősség kifejezett kimondása folytán nem volna különösebb akadálya annak, hogy ez a működési kör a postamester személyéhez kötött teendőkön s legfeljebb a pénzügyi osztályokon (utalvány és csekk) kívül az összes egyéb teendőkre kiterjedjen. Figyelembe véve természetesen az illető képességeit és egyéb személyes tulajdonságait, valamint a hivatal viszonyait, amelyekhez mérten a hivatali kisegítők működési körét az érdekelt postamester és alkalmi meggyőződés alapján a kerületi biztosok határozhatnák meg.

8. Megfontolandónak tartom a tanfolyamra való berendelésnek esetleges központosítását oly értelemben, hogy a tanfolyamok helyét és idejét az igazgatóságok időnkinti javaslata alapján, a szükségletnek megfelelően a postavezérigazgatóság állapítsa meg s a tanfolyamokra az összes igazgatósági kerületekből a legigényjogosultabbak és legalkalmasabbak rendeltessenek be. Olyanoknál, akik a tanfolyam ideje alatt való létfenntartás lehetősége szempontjából egyik vagy másik igazgatósági kerület székhelyéhez vannak kötve, nem kellene kényszerű alkalmazni, de ezek viselnék azt a hátrányt, hogy esetleg később kerülnének tanfolyamra.

9. A jelenlegi felvételi, tulajdonképpen alkalmassági vizsga idejét az utóbbi elnevezéssel célszerűbb volna a kisegítői működés engedélyezése előtti időre áttenni s annak sikeres letételét az engedélyezés előfeltételéül kikötni. A Szabályzat 19. §-ában körülírt képességek ugyanis már a hivatali kisegítői működéshez is szükségesek,

kívánatos volna tehát az is, hogy az illető ennek már szolgálatba lépése előtt tanujelét adja. Ezzel biztosítani lehetne azt, hogy már kisegítői minőségben se kerüljenek be a postához oda nem való, alkalmatlan egyének, másrészt bizonyos tekintetben méltánytalannak is látszik, hogy legalább 6 hónapi, de a mai viszonyok közt sokszor 2—3 évi szolgálat után, mert előbb nem juthat tanfolyamra, állapítván meg az illetőről, hogy a postaszolgálat követelményeinek nem felel meg, ezt az időt életéből haszon nélkül elfecsérelje. Az alkalmassági vizsgát a 2. pont alatt említett pályázatok elbírálásával kapcsolatban tarthatnák meg az igazgatóságok. A családtag-kisegítő különleges helyzeténél fogva e vizsga alól felmenthető volna. A tanfolyamot megelőző felvételi vizsgán viszont arról kellene meggyőződést szerezni, hogy a hivatali kisegítő a Szabályzat 8. §-ában megjelölt elemi szakismereteket a tanfolyam sikeres elvégzéséhez szükséges mérvben tényleg elsajátította-e?

10. A tanfolyam előtti orvosi (és pedig postaintézeti orvosi) felülvizsgálást, amelyről a Szabályzat kifejezetten nem tesz említést, rendszeresíteni kellene, mert az erre vonatkozó 1909. évi rendeletek esetleg feledésbe mennek, pedig erre a vizsgálatra minden tekintetben szükség van.

11. A Szabályzat 20. §-ának a)—c) pontjai alatt felsorolt, előzőleg már részleges vagy teljes szakképzettséggel bírt s ez alapon tanfolyam hallgatására nem kötelezett egyénekké váló elbánást illetőleg kételyek merülhetnek fel, abban a tekintetben nevezetesen, hogy ezek kötelesek-e és mennyi ideig hivatali kisegítőként működni az új vizsgák letétele előtt. Tartoznak-e postamesteri kötelező nyilatkozatot felmutatni s mikor, mely időközökben tehetik le a kiadói alap- és szakvizsgát? A budapesti postaigazgatósági kerületben a felsőbbség hallgatólagos jóváhagyása mellett az a gyakorlat alakult ki, hogy az ily egyénektől az egyéb kellékek fennforgása esetén rendszeres kisegítői működést és postamesteri kötelező nyilatkozatot nem kíván meg az igazgatóság. Kérelmükre azonban őket valamelyik alkalmas és azt vállaló postamesteri hivatalnál, a szükséges, de meg nem határozott tartamú időre gyakorlati szolgálatra bocsátja s ha az illető a vizsgára elkészült, előbb az alap, azután időbeli korlátozás nélkül a szakvizsga letételét engedélyezi. Minthogy itt egyszer már bizonyos szakképzettséget szerzett, volt alkalmazottakkal állunk szemben, ez az eljárás megfelel a célnak s figyelembe veszi a méltányossági szempontokat is. Ezt tehát kifejezetten is meg kellene engedni, azzal a korlátozással azonban, hogy képesítésüket csak akkor lehet engedélyezni, ha a kerület kiadói létszámviszonyai azt indokoltá teszik.

12. A szakvizsga letételének végső határidejét (az alapvizsgától számított 3 év) meg kellene rövidíteni. A 3 év túl hosszú határidő. Ennyi idő alatt sok minden feledésbe megy a tanfolyamon tanultakból, nehezebb lesz a szakvizsga anyagát maradandóan és oly mértékben az emlékezetbe vésni, hogy a gyakorlatban is mindig hasznát vehesse az illető s módot ad arra, hogy a kevésbbé igyekvők sokáig halogathassák a vizsgára való jelentkezést. A régi szabályok szerint a tanfolyam megkezdésétől számított 6 hónapon belül kel-

lett letenni a mostani szakvizsgának megfelelő postakezelési vizsgát. Ez viszont sokaknak nagyon is kevés idő lehet az alapos elkészüléshez. Azt hiszem, a kellő mértéket az a rendelkezés találná el, amelyik a szakvizsga kötelező letételének végső határidejét az alapvizsgától számított egy évben állapítaná meg, változatlanul hagyva azt, hogy a dícséretes eredménnyel alapvizsgázottak kérelmükre már 3, a többiek 6 hó múlva szakvizsgára bocsáthatók.

Az itt felsorolt 12 pontban foglaltam össze nagy vonásokban azokat a részletkérdéseket, amelyeknél szerény véleményem szerint a folytonos fejlődés folytán talán már valami hézag mutatkozik. A felvetett megoldási módok legnagyobb részét tapasztalatok alapján szűrtem le s a gondolatokat az a mindnyájunk előtt oly fontos cél váltotta ki belőlem, hogy a szolgálat ellátására mindenütt megfelelően szakképzett és rátermett személyzet álljon rendelkezésre. Csak jól megválogatott, alaposan kiképzett és csak a szükséges számban alkalmazott, de megfelelően tisztességesen díjazott, ez úton megelégedett, dolgozni szerető, akaró és tudó személyzetet engedjünk a postamesteri hivatalokhoz, amely képes lesz a magyar posta jó hírnevét fenntartani és öregbíteni. Ennek nemcsak a szolgálat, nemcsak a postamesteri segédszemélyzet fogja erkölcsi és anyagi hasznát látni, hanem előnyös lesz az a postamesterekre is, mert a jól kiszolgált közönség nagyobb forgalmat hoz a postának s ez biztosítja a magyar posta felvirágzását, aminek előnyeit pedig mindnyájan érezni fogjuk.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

A világ legrégebb levele nemrégiben a londoni Grafton kiállításon volt látható. Ez a levél tulajdonképpen cseréplapra ékírással írott híradásból áll. E cseréplapot azután utólag égették ki. A „levél”, mely állítólag K. e. 5.000 évből származik, mikor Ur városában kiásták, egy szintén égett cseréptartályban volt elhelyezve. (Postzeitschrift, (1931 : 5.) (k. j.)

Az államfők közül a legtöbb napi postát az olasz lapok hírei szerint a szentséges Atya kapja. Ezek szerint naponként több mint 27.000 drb postaküldemény érkezik a világ minden részéből. Nagyjából levelek és újságok. Míg az újságok a világ minden nyelvén vannak szerkesztve, addig a levelek feladói jobbra latin vagy olasz nyelven igyekeznek érintkezni a Szent Atyával. E levéltömeget külön iroda intézi. A pápa után az Amerikai Egyesült-Államok elnöke, utána az angol király kapja a legnagyobb napi postát. De a Hindenburg részére érkező napi posta is rendszerint hatalmas méreteket ölt. Szokatlan erős és sehogyssem áll a lakosság számával

arányban a két amerikai filmváros, Los-Angeles és Hollywood érkező postája. A legtöbb levél természetesen a filmérdeklőségek tagjai részére érkezik. De a jelentékeny számú üzleti levelek szába sem jöhetnek a filmsztárok hatalmas tömegű levelezése mellett, mely sok esetben az államfők megcsodált forgalmát is meghaladja. A filmsztárok részére érkező levelek tömegének időközi változása a legjobb fokmérője a filmsztár népszerűsége emelkedése vagy visszaesésének. A sztárt szerződötő filmársaság szempontjából természetesen igen nagy fontossága van annak, hogy a sztárok a közönség előtti népszerűségéről mindig kellően informálva legyenek. Ezért a vállalatok maguk az egyes sztárok részére naponként érkező levelezésről pontos statisztikai adatokat gyűjtenek. E tekintetben különösen a Paramount-vállalat hollywoodi irodája dolgozik nagy felkészültséggel, mert hiszen a vállalatnak van a legtöbb szerződötött sztárja. Ezek között népszerűség szempontjából ezidőszerint Clara Bow tartja a rekordot, amit a részére na-

ponkint érkező levelek hallatlan tömege bizonyít legjobban. Pontos statisztikai adatok szerint a Clara Bow részére érkező levelek száma ritkán esik a napi 35.000 drb alá. Ez oly hatalmas postaanyag, hogy a Hollywood felé közlekedő mozgóposták a Clara Bow részére szóló levélanyagot külön zsákokba gyűjtik és adják le, mintha külön városrész postájáról lenne szó. Természetes, hogy ezt a hatalmas levélanyagot nem a címzett maga, hanem a Paramount-film-vállalat e célra szolgáló irodái veszik át, bontják fel és nézik át s ilyen módon közvetlenül szereznek tudomást a közönség véleményéről. (Postzeitschrift, 1931: 5.)

(k. j.)

A repülőgépek repítésének új módja. Mint ahogy a vitorlázó repülőgépmoделl a repítőerőt a megfeszített gummihúrtól kapja, úgy a nehéz, motoros repülőgépek-nél már évek óta kísérleteznek különféle repítőberendezésekkel, amelyeknek feladata a repülőgépek indítását megkönnyíteni. E berendezések alap gondolataként a repüléshez szükséges kezdősebességet aránylag rövid pályán előidézett nagyfokú gyorsasággal igyekeznek biztosítani, vigyázva arra, hogy ez a kezdő gyorsaság a pilóta részére még elviselhető legyen. Idevonatkozóan a világháborúban megkezdett kísérletek a préselt levegő alkalmazása révén már régebben elvezettek azokhoz a repítőberendezésekhez, melyeket a német „Bremen” és „Európa” óceánjáró gőzösökről történő repítéseknél már gyakorlatilag és hozzá kitűnő eredménnyel használ a német posta az amerikai postaanyag gyorsított szállításánál.

Az eddig használt repítőberendezések valamennyiének meg van az a hátránya, hogy a kellő kezdősebesség kifejtésére aránylag hosszú repítópályára van szükség, amelynek az óceánjáró hajók fedélzetén való elhelyezése mindig nehézségbe ütközik. A kieli Német Művek Rt. most olyan repítőberendezést szerkesztett, ahol ezt a nehézséget alkalmas módon legyőzni igyekeznek. A legrövidebb repítópálya alkalmazhatása céljából a részvénytársaság azt a megoldást választotta, hogy mialatt a repülőgép a fedélzeten épített repítópályán mindig gyorsuló sebességgel előrelődül, maga a repítópálya teste is önműködőleg meghosszabbodik. Ezzel eléri azt, hogyha pl. a repülőgép kellő kezdősebességének biztosítására egyébként 20 méter hosszú repítópályára lenne szükség, csak 14 méter hosszú olyan pályát építenek be az anyahajó fedélzetébe, amely a gép repítése közben még 6 méterrel önműködőleg megnyúlik s ezzel sikerült a repülőgépnek — a kísérletek szerint — kb. 110 óra-kilométer kezdősebességet biztosítani anélkül, hogy a repülőgép

vezetője kellemetlenül volna befolyásolva. Ez a találmány előreláthatóan újabb lendületet ad a repített postatorgalom rendszeres alkalmazásának. (D. V. Z. 1931: 41.)

(k. j.)

A távbeszélőnél kiterjesztett tudakozószolgálat berendezését határozta el a német posta a közönség kényelmére. Egyelőre Berlin, Hamburg, Wiesbaden és Köln városokban ohajtják ezt a szolgálatot próbaként berendezni. Ennek keretében a német posta módot akar nyújtani arra, hogy a távollevő, vagy a jelentkezésben gátolt előfizető részére szóló üzeneteket a távbeszélőközpont átvegyen, ilyeneket az előfizető megbízásából közvetítsen, avagy más távbeszélő-megbízásokat átvegyen és távbeszélőn elintézzzen. A távbeszélőközpont e szolgálatát nemcsak a távbeszélő-előfizető, hanem nyilvános távbeszélőállomást használó bármely beszélő fél igénybeveheti. A megbízásokat a központoknál rendszeresített külön, ú. n. „K. D.” (Fernsprech Kundendienst) munkahelyek veszik fel. E munkahelyek naponként reggel 7-től este 22 óráig állanak a közönség rendelkezésére.

Igy pld. kívánható a „K. D.” munkahelytől, hogy a megbízást adó felet bizonyos időn át kereső felek nevét, esetleges hívószámát, vagy üzenetét feljegyezzék s az adatokat távbeszélőn, táviratilag, postával, csőpostával a megbízást adóval közölje; olyan megbízást is elfogad a „K. D.” munkahely, hogy valamely üzenetet egy bizonyos megjelölt, vagy a megbízást adó felet esetleg felhívó valamennyi egyénnel közöljön; a forgalomban résztvevő megbízhatja a „K. D.” munkahelyet, hogy a meghatározott előfizetőnek bizonyos közleményt adjon; esetleg bárki kérdést intézhet a „K. D.” munkahelyhez, vajjon nem hagyott-e vissza számára valaki előre meghatározott vagy akármilyen más közleményt; végül rendelkezhetik a távbeszélő-előfizető az iránt is, hogy bizonyos időn belül részére érkező távbeszélő felhívások a „K. D.” munkahelyhez kapcsolatsanak.

Ezt az új szolgálatot kísérletképpen október 1-én nyitotta meg a német posta és fenntartása attól függ, mennyire veszi azt majd igénybe a közönség. (D. V. Z. 1931: 41.)

(k. j.)

A közalkalmazottak ujjlenyomatainak gyűjtését határozta el az Északamerikai Egyesült-Államok közigazgatási hatósága. Előző számunkban mi is hírt adtunk erről az újításról. Most az amerikai postai szaklapok híradása szerint az érdekelt tisztviselők között mozgalom indult, amely tiltakozik ez ellen a rendelkezés ellen, mert azt a tisztviselői minőséggel összeférhetetlennek, ahhoz méltatlannak tartják. A közigazgatási bizottság e mozgalommal szem-

ben változatlanul kitartott javaslata mellett és az újonnan belépő tisztviselőknél az állami alkalmazás előfeltételének kívánja azt tekinteni. Annyi engedelményt azonban már is tettek, hogy az alkalmazásban álló tisztviselőknél csak az esetben kívánják az újjelnyomatok vételét kötelezővé tenni az egyes személyekre vagy az alkalmazottak előre meghatározott csoportjára nézve, ha erre külön ok forogna fenn. Követelésének alátámasztására a bizottság hivatkozik az általa gyűjtött statisztikai adatokra, melyek szerint a rendelet kiadása óta vett 72.298 újjelnyomatból 5.037 személyre nézve állapították meg a büntetett előéletet. Az amerikai hivatalnok-szervezetek e statisztikai adatok helytállóságát egyszerűen tagadják és a legélesebb harcot jelentették be a szerintük lealázó rendelet eltolréséért. (P. N. 1931 : 50.) (k. j.)

A férjezett női alkalmazottak elbocsátása mellett foglalt állást újabban a birodalmi német posta az 1931 szeptember hó 15-én a kerületi igazgatóságokhoz intézett rendeletében. Hivatalosan megállapították ugyanis, hogy a férjezett női tisztviselők sehogysem felelnek meg az alkalmazásukhoz fűzött várakozásoknak. A kerületi postaigazgatóságoknak a minisztériumhoz tett jelentéseiben a férjezett nők hivatali használhatóságát illetően állandóan erősödő panaszok foglaltatnak. Emellett é jelentések a viszonyok rosszabbodása következtében mindinkább kiemelik azt a tényt, hogy a férjezett nők hivatali alkalmazásának álláshalmozás jellege is van, és ezért a nyilvánosság jogos kritikáját is hívja. Több oldalról javaslatot tettek, hogy újból életbe kellene léptetni a pár év előtt takarékosági okokból beszüntetett azt a rendszert, mely a férjhezment női alkalmazottakat egyszersmindenkori készpénzadománnyal segítette a családalapításban és birta reá őket a szolgálatból való önkéntes kiválásra. A birodalom anyagi helyzete ma lehetetlenné teszi a férjhezmenni óhajtó női alkalmazottaknak ilyen végkielégítéssel való ellátását és így a közszolgálatból való kiválását. A német postaminisztérium most körendeletileg közölte a kerületi igazgatóságokkal, hogy a változott gazdasági helyzetben a munkanélküliség csökkentése céljából kénytelen volt arra a lépésre elszánnia magát, hogy nem véglegesített férjezett női alkalmazottjait a szolgálatból elbocsátassa. Kétségtelenül megállapított tény ugyanis az, hogy a férjezett női alkalmazottak hivatali kötelességeiket két oldalú igénybevételükre tekintettel általában nem képesek a kívánt mértékben ellátni. s amellett egészségi állapotuk is lényegesen kedvezőtlenebb, mint a hajadon női alkalmazottaké.

A férjezett női alkalmazottak szolgálatban tartása tehát mindig, de a mai viszonyok között különösen káros a szolgálat érdekeire. Ezért kötelességévé teszi a minisztérium a kerületi igazgatóságoknak, hogy a letagadhatatlan forgalomcsökkenés, a távbeszélőközpontok automatizálása következtében felszabaduló személyzetet vegye számba és a szolgálat zavartalan ellátására szükséges személyzeti keretek új megállapítása mellett, amelynél a mai gazdasági helyzetet is teljes mértékig figyelembe kell venni, a kerületi igazgatóságok állapítsák meg a feleslegessé váló személyzeti létszámot és állítsák össze ama férjezett női alkalmazottak kimutatását, akiknek, mint nem véglegesített alkalmazottaknak, a postai szolgálatból való elbocsátása a közeljövőben szükségszerűen be kell, hogy következzen. E kimutatás összeállításánál figyelembe kell venni az érdekeltek családi viszonyait és azoknak a férjezett női alkalmazottaknak elbocsátásától, akik családjuk fenntartóiként szerepelnek és akiknek szolgálatból való elbocsátása a gazdasági helyzet nehezítésével járna, el kellene tekinteni. Egyúttal a postaorvosok kötelességévé teszi a miniszteri rendelet, hogy a férjezett női alkalmazottak rendkívüli kedvezőtlen egészségi állapotára tekintettel minden esetben a legszigorúbb mértékkel bírálják el azok betegjelentéseit és a gyanus eseteket hozzák a postai többség tudomására. Olyan esetekben pedig, amikor a férjezett női alkalmazott egészségi állapotára a vidéki elhelyezkedés előnyösnek látszik, azok áthelyezése iránt az orvos hivatalból köteles előterjesztést tenni.

Szeptember hó 30-án, tehát fél hónappal az előbb ismertetett miniszteri rendelet kiadása után a birodalmi postaminiszter a férjezett női alkalmazottak szolgálatból való elbocsátása ügyében újabb, most már szigorúbb rendeletet bocsátott ki. Ebben megállapítja, hogy a forgalom csökkenése és az üzem racionalizálása következtében előállott létszámtöbbletet elsősorban a szolgálatban kevésbé bevált férjezett női alkalmazottak elbocsátásával kell eltüntetni. De ezen túlmenően elrendelte a birodalmi postaminiszter, hogy ha véglegesített női alkalmazott férfi postaalalmazottal lép házasságra, a házastársakat hivatalból kell felszólítani, hogy a feleség, — figyelemmel a mai gazdasági helyzetre, — a posta szolgálatából végkielégítési összegre való igényének fenntartása nélkül lépjen ki. Egyébként is házastársak jövőben ugyanannál a hivatalnál beosztást nem nyerhetnek.

Mínthogy pedig e szigorú rendszabályok végrehajtása után is bizonyos személyzet-többlettel számolni kell, az újabb minisz-

teri rendelet a hajadon női alkalmazottak egyrésznének elbocsátásával is számol. Ezek közül a nem véglegesített alkalmazottakkal már most közölni kell, hogy belátható időn belül a szolgálatból szintén elbocsáttatnak. Emellett fel kell az érdekelteknek ajánlani, hogy legjobb esetben csak mint órabéreseket alkalmazhatja őket a német posta, mindaddig, míg a forgalmi viszonyok javulása, vagy a nyári szabadságolások újabb munkaerők alkalmazását szükségessé nem teszik. Ugyancsak felhatalmazást kapnak a kerületi igazgatóságok, hogy a női alkalmazottak heti munkaóráinak számát leszállíthassák, hogy ezáltal is ellensúlyozzák a munkaerőkben mutatkozó felesleget. (Postfachblatt 1931: 20. és Postwelt 1931: 42.)

(k. j.)

Az „Italcable”-társaság és a Commercial Cable Comp. kooperációja. A „Compagnia dei Cavi Telegrafici Sottomarini” röviden „Italcable” néven ismeretes olasz kábeltársaság, mely a tenger mélységeinek a modern hírszolgálatot ellátó kábelekkel való keresztül-keszül szelését mint a Commercial Cable Comp. amerikai kábeltársaság testvérvállalata végzi, a világ legfiatalabb kábeltársasága. 1924-ben, vagyis hat évvel ezelőtt alapították csak, de ezalatt a rövid időtartam alatt már is 13.500 tengeri mértföld hosszú mélytengeri kábelt fektetett. A társaság kábele a Róma melletti Anzio földközítengeri kikötővárostól indulnak ki, ahonnan a spanyolországi Malaga mellett érnek ismét partot, hogy útjukat folytatva, az Azori-szigetekenél, az Atlanti-óceánban csatlakozzanak az „International” közlekedési konszernbe tartozó Commercial Cable Comp. amerikai kábeltársaság transatlanti kábelhálózatához, mely New-Yorkba vezet.

New-Yorkból a Postal Telegraph társaság szárazföldi táviró-összeköttetései révén az Egyesült-Államok bármely részével pompásan csatlakozó összeköttetések állnak rendelkezésre, az „All America Cables Inc.” kábelhálózata révén pedig az Antillákra, Közép- és Dél-Amerikába. A Commercial Cable Comp. egy másik kábele az Italcable kábeleit az Azori szigetekről kiindulónan Kanadával hozza közvetlen összeköttetésbe.

Az „Italcable”-társaság által ily módon létesített közvetlen olasz-amerikai kábelösszeköttetések különösen az olasz kivándorlók szempontjából igen nagy jelentőségűek, mert hazájuk és az amerikai kontinens különböző részei közt, ahol olaszok igen nagy számmal élnek, közvetlen és olcsó táviróösszeköttetéshez jutottak.

Az „Italcable”-társaság további munkája során kábelösszeköttetést létesített Spanyolországon kívül Portugáliával, Bel-

giummal s azonkívül Délamerikával is. A Földközi-tengert ezidőszerint már kettős kábel hasítja át, hogy az állandóan növekvő táviratanyag továbbításában fennakadás ne álljon be. A társaság által üzemen tartott kábelnek hossza ily módon elérte a 13.440 mértföldet. Az „Italcable”-társaság azonkívül tekintélyes kiterjedésű szárazföldi táviróvonalat is tart üzemen, hogy az olasz városok és a kábelvégpontok közt minél gyorsabb közlekedési lehetőséget tudjon biztosítani. Ennek a szárazföldi hálózatnak a fontosabb pontjai Catania, Firenze, Genua, Messina, Milano, Nápoly, Palermo, Róma, Szardínia, Szirakusa, Triest, Turin, Velence. Ezek közt a gócpontok és a többi fontosabb olasz városok közötti táviróforgalom igen jelentős. Vatikán-városnak Amerikával, valamint a világ többi részével való vezetékes táviróösszeköttetése ugyancsak az „Italcable” vonalai útján létesült.

Ily módon az „Italcable” és a Commercial Cable Comp. karöltve állanak az Atlanti-óceán két partját lakó vállalkozó emberiség szolgálatára. Az „Italcable”-társaság üzleti jelszava „vállalkozás és haszon” tulajdonképpen az olasz kormánytól származik, mely büszke arra az előnyös helyzetre, melybe az olasz kábelnek révén a 40 millió olasz anvaországbeli lakos és a 6 millió tengerentúli olasz kivándorló került. (I. S. N. 1931: 3.)

A német rádióhírmondó a téli segélynyújtás (Winterhilfe) szolgálatában. Szeptember hó 15-én a német rádióhírmondó megkezdte a téli segélynyújtás érdekében kifejtenél működését. Egyik esti előadás keretében, amely a „Wir wollen helfen” (segíteni akarunk) szállóige jegyében folyt le, dr. Wirth birodalmi belügyminiszter felszólítást intézett a birodalom lakosságához az általános téli sejtés érdekében. Az előadás keretében az állásnélküli színészek és foglalkozásnélküli zenekarok is szerepeltek. A német rádiótársaságok különben a jövőben is alkalmazni kívánják a foglalkozásnélküli művészekből alakított alkalmi zenekarokat, hogy ily módon a nagy nyomort enyhítsék. A nyomor különösen szembetűnő és kiáltó eseteire a közönség figyelmét ugyancsak a rádióhírmondó fogja felhívni. Az önkéntes jótékonyság már az első estén pénz- és természetbeni adományok útián szép eredményekkel indult meg. (D. V. 1931: 39.)

A f. évi augusztusi berlini rádiókiállítás nagy sikere. Az ezidei berlini rádiókiállításnak az általános gazdasági depresszió ellenére is meglepően nagy volt a sikere. A kiállítás látogatottsága jóval nagyobb volt, mint az előző évi rádiókiállításé, ami főleg a rádióhírmondó nagyobb elterjedé-

sében találja magyarázatát. A rádióhírmondó ugyanis mind nagyobb és szélesebb néprétegeket von magához s az előfizetők száma állandóan emelkedik. A kiállításnak 10 napos tartam alatt negyedmillió látogatója volt, ami a tavalyi kiállítás látogatóinak számát 25 százalékkal múlja felül. Különösen említésre méltó, hogy a látogatók között külföldi magánosok, szakiparosok és kereskedelmi képviselők minden várakozást felülmúló számmal szerepeltek. A berlini rádiókiállítás ezekszerint az idén a rádióipar európai vásárává nőtte ki magát. Ennek megfelelően a német rádiókiállítás erősen megnövekedett. A német belső rádiókereskedelem szintén az előző év eredményeit jóval meghaladó méreteket öltött a kiállítás következtében. A német rádióipar az elért gazdasági eredménnyel igen meg van ennek következtében elégedve. Német gazdasági és szociális szempontból felette öröndetes, hogy a kiállítás sikere következtében a német rádióipar a tél folyamán több ezer szakmunkást fog tudni állandóan foglalkoztatni.

A kiállításon bemutatott bő anyagról a napi sajtó annak idején igen elismerő cikkeket számolt be s a német postaminisztérium által kiállított gyűjtemény is dicséretet aratott. A kiállítás nagy sikere jogossá teszi azt a megállapítást, hogy a rádióhírmondó a legutolsó hónapok gazdaságpolitikai eredményeinek elérésében a maga megnyugtató, felvilágosító és oktató munkájával igen jelentős szerepet töltött be s népszerűségét nagyban megnövelte, ami az intézmény szempontjából a legelőnyösebb propagandával tekinthető egyenértékűnek.

A rádiókiállításon elért nagy eredményeken felbuzdulva, elhatározták, hogy 1932-ben, augusztus 19. és 28-ika közt Berlinben újból rádiókiállítást rendeznek. (D. V. 1931: 38.)

A kis pástorfiú kése. A „Journal Télégraphique” a „Gazette de Lausanne” közlése nyomán a következő kis történetre hívja fel olvasóinak figyelmét, mint amely az egész emberiség fejlődésére óriási befolyást gyakorolt s azt hatalmas lépéssel vitte előre:

A kis Pupin Mihály Temesmegyében, mely akkor Magyarországhoz tartozott, legeltette nyáját. Pástorfiú barátai megtanították, hogyan kell fanyelű kését a földbe szúrnia, s fület a kés nyeléhez szorítva, a kukoricaföldekhez közeledő tehéncsordák tompa lépeteinek dübörgését kilesnie. A kés rezgéséből a lépések irányára és távolságára is lehetett következtetni.

Később, mikor Amerikában, Párisban, majd Svájcban diákoskodott, visszaemlékezett a hangnak erre a terjedési módjára,

az adó szerépére, a közvetítésre s felvevő szerkezetre, melyet a kés szolgáltatót.

Napjainkban a kis délmagyarországi szerb pástorfiú a columbiai egyetem tudós professzorává lépett elő s emlékirataiban megemlékezik a nevéreől elnevezett pupinizáció felfedezésének történetéről. Közben a kábelek, melyeket indukciós tekercsekkel szerelnek fel s mint ilyeneket pupinizált kábeleknek neveznek, behálózák az egész földgolyót. A kis pástorfiú bicskája tehát szerencsét hozott. (J. T. 1931: 9.)

Hogyan gondolkoznak a svájci távbeszélő kezelőnők foglalkozásukról? (Folytatás.) A hatodik kérdésre (Irja le a távbeszélő-kezelőnőt olyannak, amilyennek lennie kell) érkeztek a legérdekesebb válaszok, mert ez a kérdés ragadta meg legjobban a kezelőnőket. Magától értetődőleg egy távbeszélő-kezelőnőnek csak jó tulajdonságai szabad hogy legyenek (ez azonban ritka eset). Ha nincsenek meg ezek a kellékek benne, úgy azokat szolgáltatának tartama alatt beléje kell nevelni, illetőleg saját magának kell azokat önmagából kitermelnie. Talán nem érdektelen, ha a szükségesnek vélt jótulajdonságokat, melyek a beérkezett 1700 válaszban ki vannak emelve, a válaszok megfelelő százalékszámával együtt tüntetjük fel. Ezek szerint:

- I. 14.9% szerint türelmes, csendes;
- 11.3% szerint tapintatos, udvarias, közönséggel bánni tudó;
- 6.2% szerint barátságos;
- 6.2% szerint előzékeny, szolgálatkész;
- 5.9% szerint szíves, derűs, vigkedélyű.

Vagyis a szavazatok 44.5%-a oly tulajdonságokra esik, melyek a közönséggel, előjárókkal és kollégákkal való érintkezésben különös fontosságúak.

- II. 12% szerint intelligens, gyors felfogású, gyors elhatározású;
- 11% szerint gyorskezü;
- 4.1% szerint alkalmazkodó képességű;
- 2.1% szerint jó emlékező tehetségű;
- 1.3% szerint határozott, energikus;
- 0.6% szerint igazságszerető.

Vagyis a szavazatok 31.2%-a oly tulajdonságokra esik, melyek a munka gyors és pontos elvégzéséhez kívánatosak.

- III. 8.6% szerint lelkiismeretes, kötelességtudó;
- 3.8% szerint pontos, precíz.

Vagyis a beérkezett szavazatok 12.4%-a oly tulajdonságokra esik, melyek a munka gondos és pontos elvégzését biztosítják.

- IV. 4% szerint önmagán uralkodni tudó;
- 3.5% szerint diszkrét.

Vagyis a beérkezett szavazatok 7.5 százaléka oly tulajdonságokra esik, melyek a

közérséggel való érintkezés során előállható kellemetlenségek elkerülését biztosítják.

V. Végül a szavazatok 44%-a a jó és egészséges időknek is súlyt helyez.

A cikk szerint magától értetődik, hogy a távbeszélő-kezelőnői hivatás különleges jellege megkívánja, hogy a jelöltek egészséges idegzetűek legyenek. Az állandó szellemi lekötöttség, a hivatás sokoldalúsága, a felelősségteljes munkakör gyorsabban megérinti a lányokat, mint más hivatások. Ezért felette fontos náluk a józan életmód, mely a jó egészség főfeltétele. A valamegyed ideges egyéneknél erre tehát annál inkább szükség van. Tehát jó levegő, sok mozgás, kellő éjjeli nyugalom, erőteljes táplálkozás, stb.

A második legfontosabb tulajdonság az intelligencia és a gyors munka. A gyorsaság a távbeszélőnél elengedhetetlen kellék, mert itt nemcsak percek, hanem másodpercek is számítanak. A svájci távbeszélő-igazgatásnak különös tekintettel kell lennie a hálózat racionális kihasználására, mert 1300 millió frankos tőkebefektetés gyümölcsözöttségéről van szó.

E ponthoz érkezett be végül még néhány különösen érdekes válasz is, nevezetesen:

„A távbeszélő-kezelőnőnek végtelen, soha ki nem fogyó, sőt mennyei türelmünek kell lennie.” „Különösen szolid vagy vas- és acélidegzetűnek kell lennie, illetőleg teljesen érzéketlen természetűnek.” „Filozófus legyen s a dolgokat a humoros oldalukról fogja fel.” „Jó általános műveltségű, harmonikus egyéniség legyen, aki mindig a megfelelő kifejezéseket használja beszédében, azonkívül kereskedelmileg is képzett, kitartó s egyáltalában nem kíváncsi természetű legyen.” „Kellő lélekjelenlétűnek kell lennie, hogy rendkívüli esetekben, mint katasztrófák, tűzvész, áradás, stb. a gyors segélynyújtást lehetővé tudja tenni.” „Nem szabad akaratosnak, vagy álmodozónak lennie, hanem megállapodott egyéniségűnek.” Végül: „legyen szelíd, mint a galamb, óvatos, mint egy kigyó, és titoktartó, mint a sár.”

A hetedik kérdésre (Megbecsül-e a távbeszélő-kezelőnői hivatást az Ön családjában s az Ön ismerősei körében?) 325 kezelőnő igennel, 200 bizonyos feltételekhez kötött igennel, 93 pedig nemmel felelt.

A beérkezett válaszok azt bizonyítják, hogy a távbeszélő-kezelőnői hivatást a szülők nagyra becsülik, mivel biztos állást nyújt. Ezzel szemben a nagyközönség nincs tisztában ezzel a foglalkozással, nem tudja, mit is kíván ez az alkalmazottaktól s hogyan látják el azt. Sokan például azt hiszik, hogy a távbeszélő-kezelőnők túl van-

nak fizetve s hogy fényes állásba kerülnek anélkül, hogy valami különleges ismeretekre vagy kiképzésre volna szükségük. Mások mint egy szörnyen unalmas és csodálatosan enerváló foglalkozás mártírjait állítják oda őket.

Mind a két felfogású csoport nagy tévedésben van. A távbeszélő-kezelőnőnek ugyanis nagyon sokat kell tudnia és sokat is kívánnak tőle. Viszont a normális képességű egyének számára ez a foglalkozás még sem olyan, hogy őket mártiroknak lehetne tekinteni.

Az érdekes válaszok különben még a következőket mondják:

„Becsülöm hivatásomat, mert nem vagyok egy főnök önkényének kiszolgáltatva”. „Családomban becsülik foglalkozásomat, melyet nálunk már többen folytatnak”. „Magas korban levő atyám nagyra becsüli foglalkozásomat és pedig azért, mert magam is szeretem, másrészt, mert általa pénzügyi szempontból abba a helyzetbe kerülök, hogy életének alkonyát könnyebbé tehetem”. „Szüleim megbecsülik és értékelik foglalkozásomat, ezzel szemben a kivülállók, tapasztalataink szerint, azt kevésre értékelik s annak nehézségeivel és sokoldalúságával nincsenek tisztában.” „Mióta e foglalkozást magam is üzöm s egyet-mást el tudok mesélni és magyarázni családomnak, azóta becsülik, azelőtt azonban bizonyos előítélettel voltak iránta.” „Igen, foglalkozásomat becsülik, mégis úgy találják, hogy tulságosan igénybe veszi az egészséget s ezért nem minden lánynak ajánlható.” „Falun többre becsülik, mint a városban.” „Mint szövetségi alkalmazottat becsülnék, mint távbeszélő-kezelőnőt azonban kevésbé, mert mindentudó személynek tekintenek.” (A mindentudást itt nem a tanultságra, mint inkább a kihallgatott titkokra kell érteni.) „Általában nem sokra becsülik foglalkozásunkat, melyet felörlőnek és egészségtelennek tartanak. Ezzel a téves felfogással nekünk, távbeszélő-kezelőnőknek kellene szembe szállnunk. Látnunk kellene a magánalkalmazásban álló hivatalnoknő vagy másoló-nő szenvedéseit is. Ezekben a foglalkozásokban a jó helyek mellett egészen rosszak is vannak. Ismerek olyan lányokat, kiknek este még az el nem intézett iratcsomagok halmazait kell hazavinniök elintézés végett. Ha ez nekik nem tetszik, úgy mehetnek, van helyettük más. Nálunk még is meg van a lehetősége annak, hogy magunkat szükség esetén igazoljuk s magasabb fórumhoz is mehetünk. Hivatásunk mindenestre szép s bizonyos árnyoldalakkal mindenütt számolni kell. Helyes megítélés s éber szellemi munkálkodás mellett a mi munkakörünkben is vannak a sűrű hétköznapiok-

ban napsugaras idők. Vagyis a kívülállók sajnálkozására nem vagyunk rászorulva." „Sokszor megsajnálunk bennünket, mert erős szolgálatunk mellett kevés a szabadságunk.” „A kívülállók a vámtisztviselők és rendőrök közé sorolnak bennünket, mert igen erős fegyelem alatt állunk.” „A családok általában nem szeretik a mi foglalkozásunkat a rendetlen étkezési idők miatt, melyek a háztartást megdrágítják.” „Családom nem becsüli foglalkozásomat, mert az éjjeli szolgálatot egyedül kell ellátnom s nem alhatom.” „Hozzátartozóim körében foglalkozásom nem kedvelt, mert a rendetlen szolgálati beosztás miatt a családi életben alig vehetek részt s egyesületeknek sem lehetek aktív tagja.” „A közönség a távbeszélő-kezelőnők udvariasságát és indiszkrécióját panaszolja, ami a foglalkozás tekintélyének természetesen árt.” (Remélhetőleg azok, kiket ez érint, le fogják belőle vonni a szükséges tanulságot.) Végül az egyik nagyvárosi központ kezelője a következő csattanós választ adta: „Foglalkozásunkat nem sokra becsülik, ezért nem is veszik el feleségül a telefonkezelőnőket.” (Szerencsére ennek a gyakorlati élet éppen az ellenkezőjét igazolja.)

A nyolcadik kérdésre (Isméri Ön azokat az okokat, amiért a távbeszélő-kezelőnők az alkalmazásból kilépnek, hogy a magániparban keressenek maguknak elhelyezkedést?) 275 kezelő azzal válaszol, hogy szabad vasárnapra és szombat délutánra, valamint szabad estére volna szükség, ami a magánalkalmazásban meg van. 168 válasz szerint a magánipar jobban fizeti az alkalmazottakat s azonkívül ott biztosítva is vannak az alkalmazottak. 100 válasz a sokkal jobb szabadságviszonyokra hivatkozik. 94-en a nagyobb szabadságot s a kevésbé szigorú fegyelmet hozzák fel okul, 90-en pedig a kilépések okául egészségügyi szempontokat emlegetnek. (Nincs éjjeli szolgálat, megvannak a rendes étkezési idők). Volt azonkívül még néhány ezektől eltérő válasz is.

A kilencedik kérdésre (Milyen cikkeket érdekelne Önt a szaklapban?) csak 228 válasz érkezett. A kezelőnők legnagyobb része a svájci szaklapot (Technische Mitteilungen) még sohasem látta. Másokat a főleg műszaki tartalmú szaklap nem érdekelt. Mindazonáltal a legtöbb kezelő megfelelő népszerű alakban a következő pontokra nézve szeretne megfelelő felvilágosítást:

1. A távbeszélő fejlődése. Műszaki újítások.
2. Az előfizetői állomások fejlődése.
3. Helyközi kapcsolás.
4. Az erősítőállomások és zsinórerősítők rövid ismertetése.

5. Tengerentúli rádióhírmondó-szolgálat, drótnélküli távbeszélő.

6. Az elektromosság, az egyenirányító, a biztosítékok rövid ismertetése.

7. A távbeszélő-kezelőnői hivatás ismertetése.

8. Illusztrációk bemutatása külföldi távbeszélő-központok berendezéseiről.

9. A távolsági áramkörök megterhelése és azok rentabilitása.

10. A különböző központokban végzett megfigyelések ismertetése.

11. A külföldi távbeszélő-hálózatok kiépítése.

12. Levélszekrény.

A tizedik kérdésre (Szükség van-e az Ön véleménye szerint a közönség kiszolgálása terén javításokra s ha igen, milyenekre?) 256 kezelő válaszolt. Örvedetes módon a kezelőnők igen nagy része úgy találja, hogy az előfizetők kiszolgálása jó, sőt elkönyveztetik őket. Ezek tehát nem hoztak semmiféle javítást javaslatba. Voltak viszont olyan javaslatok, melyek tisztára helyi viszonyokban találták magyarázatukat s így általában tárgyalásra nem alkalmasak. Sok kezelő véleménye szerint kis központi hálózatokban a közönség számára nem áll elég nyilvános állomás rendelkezésre. Főleg pénzbedobásos fülkéket emlegetnek, melyek a közönségnek éjjel-nappal rendelkezésre állanak. Mások a nagy magánvállalatok házi központjainak jobb kiszolgálását sürgetik, mert az ott alkalmazott tanulatlan s túlterhelt kezelőnők munkája a városi központok munkáját is nagyon megnehezíti. Vannak, akik úgy találják, hogy kolleganóknak egy része még mindig nem áll hivatása magaslatán. A szükséges udvariasság és önuralom tekintetében még sok a kívánni való. Szerintük a „kérem” szócskának gyakoribb és kellő alkalmakkor való használata egyenesen csodákat művelhetne a közönséggel való érintkezésben. Az egyik válasz szerint „Milyen csodálatosan nagyszerű volna, ha mindenkinek finom érzésű, értelmes kezelőnő szolgálna ki. Ez volna kétségkívül a legjobb propaganda.”

A beérkezett válaszok azonkívül még a következő újítások bevezetését is javasolták:

1. Ingyenes felvilágosítás a távbeszélő-díjakról.
2. Az előfizetési díjak havonta s nem félévente történő beszedése.
3. Az előfizetési díjak mérséklése.
4. Az állandó összeköttetések nyilvánosságra hozatala.
5. A közönség felvilágosítása.
6. A kiképzés alatt álló kezelőnők számára speciális tanulómunkahelyek létesítése. (T. M. 1931 : 5.) Dr. Havas Ferenc.

A postás munkája és a postás-szellem. Az amerikai törvényhozás egyik tagja, amikor a postahivatalok személyzete részére megállapítandó rövidebb heti munkaidőt tárgyalták, a személyzet érdekében tartott beszédében a postaalkalmazottak terhes munkájáról a többek között így emlékezett meg:

A postatisztviselők olyan sokoldalú munkát végeznek, amely magasfokú intelligenciát, a legpontosabb szakismeretet, türeményes kézügyességet, valamint rendkívüli ellenállóképességet és felelősségérzetet kíván. Ezt a munkát szokatlan és változó viszonyok mellett kell végezni. A közönség-diktálta ütemet be kell tartani minden körülmény között, bár itt nem automatikus gépek — mint a modern gyári üzemekben — végzik a munkát, hanem minden egyes tisztviselő, egyéniségének megfelelő munkaképességgel és munkakészséggel biztosítja az eredményt. Gondoljunk arra a nagytömegben feladott különféle levelekre, nyomtatványokra, napilapokra, folyóiratokra és postacsomagokra, melyekkel a postahivatalokat a nap minden szakában, főképen a késő délutáni órákban elárasztják. Mindegyik küldemény külön-külön kezelést igényel; a legtöbbet fel is kell bélyegezni. Azután osztályozni, majd a számtalan rendeltetési hely szerint szétosztani kell azokat, hogy kellő időben a megfelelő szállítási eszközökhöz jussanak. A tisztviselőnek a címet helyesen és gyorsan el kell olvasnia és a megfelelő helyre irányítania. Az éjjeli és nappali irányítási szolgálat felőrli az idegeket. Az anyag egyik részét gyorsan szét kell osztani, hogy a legközelebbi járattal továbbítható legyen. A küldemények másik csoportját egy másik továbbítási alkalmatossághoz kell előkészíteni, s így tovább a 3., 4., stb. csoportnak az előre meghatározott időre kell az elszállításra készen állania. A tisztviselő agya állandóan, szünet nélkül igénybe van véve; a szeme nem pihenhet. Mily ritkán fordul elő, hogy egy-egy küldemény elvész, elkallódik, vagy csak későn érkezik. Akik gyakran veszik igénybe a posta gyors és pontos szolgálatát, nem tudják eléggé értékelni azt az ügyességet és készséget, amely szükséges ahhoz, hogy a szétosztásra váró nagytömegű küldeményeket megfelelő útra tereljék. A munka nagy részét éjjel kell elvégezni, ami annak terhes voltát még növeli. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a postás munkája anyagi felelősséggel is jár. Értékcikket és pénzt kezel, számadásokat vezet. Számtalan, olyan aprólékos részletre is ügyelni kell, amelyek az ilyen óriási, összetett organizmus működést kiegészítik, mint amilyen a postaszolgálat.

A postás-szellem azt jelenti, hogy többet adj, mint amennyit kapsz; ez a szellem arra ösztönöz, hogy kötelességeden felül dolgozz.

Bizonytal a közönség egy részében él az a tudat, hogy a személyzetből hiányzik ez a szellem, amelyre pedig a boldoguláshoz oly nagy szüksége van. Ezzel szemben jól tudjuk, hogy a postások legtöbbször munkáját abban a tudatban végzi, hogy: „a becsületes és lelkiismeretes munka jutalma nem marad el”, jóllehet sokan vannak azok, akiknek lelkében ez a jelleg él és akik eszerint is élnek, de mégis az élet igazságtalanságát tapasztalják...

A postás ne végezze kötelességét ridegen. Kedvesség és mosoly megnyeri a közönség tetszését és elismerésre hangolja. A postás-szellem hatása alatt a betegséget is könnyebben tudjuk elviselni és csak igen súlyos esetben támadja ez meg munkaképességünket.

Ez a szellem idézi elő azt, hogy a postás szükség esetén a hivatalában előforduló terhebb munkát is szívesen elvégzi: zsákot bont, éjjeli szolgálatot tart, stb. Ennek a szellemnek tudható be, hogy a faluzó levélhordó a közönség érdekét sokszor a saját érdeke elé helyezi és olyan szolgálatra is vállalkozik, amelyre nem is kötelezett. Ez a szellem szerzi meg a városi kézbesítő népszerűségét. Azokban az apró szívességekben rejlik ez a szellem, amelyek révén a „postás-bácsi”-t a közönség megszereti és szívesen látja. A postás-szellem él abban a mozgópostásban, aki vasúti balesetnél elsősorban a küldeményekre gondol és csak másodsorban a saját testi épségével törődik.

A légiposta vezetője is át van hatva ettől a szellemtől, amikor dacolva a viharral, félelem nélkül vezeti a repülőgépet, hogy a reá bízott küldeményeket idejében juttassa rendeltetési helyére.

A posta monopolisztikus üzlet; a közönséget a törvény kényszeríti, hogy a mi szolgálatunkat igénybe vegye. Ennélfogva megvetendő férfiatlanság visszaelni kiváltásos helyzetünkkel és nem nyújtani azt a közönségnek, amit tőlünk joggal elvárhat. Nem szabad visszariadni attól a kis rendkívüli munkától, amivel gyámoltalan, tudatlan embertársunknak segítségére lehetünk, hogy levelét feladhassa vagy megkaphassa. Gondoljunk csak arra, hogy a magáncégek alkalmazottai mily előzékenységgel állanak az üzletfelek rendelkezésére, mert jól tudják, hogy azok más üzletbe mennek, ha kielégítő kiszolgálásban nem részesülnek.

Minden postás kötelessége magában kifejleszteni azt a szellemet, amelynek a hatása alatt az egyszerű postás minden igye-

kezetével azon volt, hogy „Valahol Franciaországban” és hasonló című levelet rendeltetési helyére juttasson. Ha nem ilyen volna a postáság szelleme, sok küldemény kézbesítetlen maradna.

A postás-szellem alapja a kartársi szeretetnek és együttérzésnek is. Ebből folyik, hogy ujonc kartársunknak kezére járjunk, hogy segítőt barátja legyünk. Ez ellen a szellem ellen vétünk, ha az ujonc kezébe adjuk a kezelési utasítást azzal, hogy tanulja meg és azután faképnél hagyjuk. Szívesen foglalkozunk vele, tanítsuk és viselkedjünk vele szemben úgy, hogy érezze: szívesen látott kartárs a hivatalban. Tanítással és példaadással kell kifejleszteni benne a postás-szellemet. Ily módon már a szolgálatának a kezdetén birtokában lesz mindazoknak a tulajdonságoknak, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a posta jó hírneve biztosíttassék és öregbítettessék. (The Union Postal Clerk és The Postal Supervisor.) Dr. Lantos Béla.

Rádiózavarók büntetése Jugoszláviában. Egy új jugoszláv törvény nagyon szigorúan intézkedik azok ellen, akik a rádióvevőkészülékek működését megzavarják. A büntetés 10.000 dinár pénzbírságra, esetleg egy évi fogházra szólhat. (R. Woche.)

A légiposta rohamos fejlődése. W. Irving Glowe, a newyorki postavezérigazgató helyettese, a New-York Timesben érdekes képét rajzolja meg a légiposta jelenének és a közeljövőben várható nagyarányú fejlődésének. — 1925-ben — írja — az Egyesült-Államok légipostája alig repült be többet, mint 3000 mérföldet; jelenleg pedig 85.000 mérföldet repül be. 1925 augusztusában a légi postának 9.000 fontnyi szállítmánya volt; 1931 áprilisában pedig 750.638 fontnyi. E számokból látható, hogy máris mily haladást tett a légiposta. A rendelkezésre álló adatokból nyilvánvaló, hogy a most folyó naptári év végén az amerikai légiposta havonként már egymillió fontnyi postát fog szállítani. Ezt a számot nem nehéz átszámítani levelekre. Amerikában ugyanis átlag 40 levelet számítanak egy font postasúlyra. E számítás szerint néhány hónap múlva az amerikai posta havonként 40.000.000 levelet fog repíteni.

Nem érdektelen átvizsgálni a légipostaküldeményeket, természetesen csak boricájuk alapján. Találunk ezek között tömegesen bankleveleket, társasági-, családi-, baráti levelezést, reklám-levelet, orvosszert, visszaküldött szemüveget, gépcsavart (amelynek hiányában a régi időben egy hétre bezárták volna az üzemet); szóval minden képzelhető postára alkalmas levél és tárgy repül a levegőn keresztül.

A repülő posta hirdetését szállít ugyan bőven, önmagát azonban nem kell külön

hirdetnie. A repülőposta önmagának a legjobb reklámja. A légipostán érkezett levél ugyanis odarepül az üzletember asztalára és ottmarad úgy, hogy ha az illető egyén még nem használta a repülőpostát, hamarosan használni fogja, mert belátja, hogy mennyivel gyorsabb az a rendes postánál.

Az amerikai repülőpostát állandóan javítják és fejlesztik. Jelenleg van egy nagy repülőposta-központ és ennek van tíz különítménye, amelyek nemcsak levelek továbbításával foglalkoznak, hanem személyszállítással is. A légiposta gépei ugyanis utasokra is be vannak rendezve. Hogy pedig ez nem valami különleges utazási mód, hanem beilleszthető a rendes üzleti életbe, az kiderül abból, hogy az 1932 június 30-án végződő légiposta üzleti év előreláthatólag egy millió szállított utasról fog beszámolni.

A közeljövő fejlődése közelebb fogja hozni a repülőtereket a városokhoz. Lehet, hogy a főpostákat ezután nem fogják el látni tornyokkal és mindenféle egyéb teljesen felesleges dekoratív díszekkel, hanem lapos tetőkkel, amely a repülőgép leszállását lehetővé fogja tenni. Ennek azonban még számos nehézsége van, már csak azért is, mert azokon a központi helyeken, ahová nagy városokban a főpostákat építeni szokták, egyéb magas tornyos épületek is vannak; ezek, valamint az épületek közé szoruló levegőáramlatok rendkívül nehézé tennék ilyen helyen a leszállást. E problémát meg fogja oldani a távol jövő. New-Yorkban azonban pompás leszállóhelyet lehetne létesíteni a vizparton levő dokkok felett. A postakézbesítés ez esetben úgy alakulna, hogy az általános postát szállító repülőgép leszállana a város határában 15 mérföldnyire levő repülőtérre, ahol a newyorki postát rögtön átadná egy autógironak, amely ezt a város szívében, a dokkok felett, a főpostától néhány pernyi távolságra elhelyezett leszállóhelyre repítené. Itt rögtön megkezdénék a posta szétosztását, amely ilyképpen az eredeti repülőgépnek a repülőtérről érkezésétől számított néhány perc alatt máris a címzett kezébe kerülne. Óriási időmegtakarítást jelentene ez a jelenlegi állapottal szemben, amikor a repülőtérről autó hozza be a postát; ennek az autónak azonban végig kell küzdenie magát az embertömegek által okozott közlekedési nehézségeken. Ugyanígy leszállóhelyet lehetne meglehetősen könnyűséggel építeni a pályaudvarok felett.

Mondanunk sem kell, — fejezi be fejtegetéseit a newyorki postavezérigazgató helyettes, — hogy a newyorki légiposta nem elégedhetik meg az óránként 100 mérföldet megtevő lassú repülőgéppel, hanem 150 és 175 mérföldet megtevő repülőgépekkel kíván berendezkedni és ezeken kívánja

szállítani az értékes emberszállítmányt és azt az egyéb postát, amelyet rábíznak.

Érintkezés hajókkal. Bedi (Kathiavar) angol-indiai kikötőben 1500 wattos rádió-adót létesítenek. Az állomás 15—20 kilométernyi távolságban a nyílt tengeren levő hajókkal fog érintkezni.

Hangkészülék. Kissé amerikaias hangzik, de nem képtelenül. Schenectadyban egy vevőkészüléket mutattak be, amely működésbe lép, ha egy négyszólamú szót ejtenek ki előtte; ugyanily módon lehet megszüntetni a működését. A készülék arra is alkalmas, hogy az emberi hang erejét mérje. (R. Times.)

Az orosz rádió. A Magyar Posta már többiben közölte, hogy Szovjetországban mennyire értékelik a rádió jelentőségét és propagáló erejét. Németország nagy oroszbarátsága mellett is felfigyelt erre a jelenségre és a bolsevista befolyásolással szemben ellenközvetítésekkel védekezik. Európa egyéb államai meglehetősen közömbösen viselkednek. Talán más lesz az álláspont, ha jövő évben 45 új adóállomást nyitnak meg Oroszországban.

Meg lehet érteni a vezetők eljárását: csak a rádió segítségével tarthatják fenn a gyors érintkezést az irtózatosságtól, másfelől a legnagyobb részét analfabéta lakossággal nem is lehetne másképpen érintkezni. Minthogy egyesek nem igen győzik a költségeket, a kormány a falvakban klubokat létesít és ezekben hallgatja a nép a rádióüzeneteket. A moszkvai rádióbarátok klubjának 300.000 tagja van, akik alosztályokra szakadnak, de együttesen befolyásolják a programot. A legutóbbi becslés szerint Szovjetországban 2,764.000 készülék működik és azt hiszik, hogy ez a szám még az idén 1,800.000 vevőkészülékkel fog gyarapodni. Ez pedig közel 10.000.000 hallgatót jelent.

A változatosság kedvéért a hírek címét mély basszus hang jelenti, másik bemondó olvassa a hír szövegét, behízelgő női hang pedig a derüesebb híreket közli. Napjában nyolcszor van közvetítés. Gyermeknek számára fiatalkorúak is konferálnak.

A központ élénk összeköttetést tart fenn a hallgatókkal. A központnak 40.000 képviselője van az ország különböző helyein. Ezek készségesen veszik át a panaszokat, kívánságokat. A rádióhoz intézett levelek portómentesek! Minden levélre válaszolnak, lehetőleg rádió útján. A konferáló névszerint bemutatkozik. Szeret talányokat feladni. Még sakk-feladatokat is közöl. A színdarab-közvetítéseknek a központban is van hallgatósága. Nagyon szeretik, ha a mikrofonba munkások és munkásnők beszélnek.

Reklám a rádióban. Külföldi stúdiók

nagy előszeretettel konferálnak közönséges hirdetésekkel és reklámokkal. Amerikában egyes vállalatok bizonyos időre berbeveszik a rádiót, amelyet tetszésük szerint használnak fel. A sajtófőnök dolga, hogy a bérlet időt minél hosszabban aknazza ki. A reklámközlemények előtt vagy utána művészi produkciókat nyújtanak. Ebből sem törődik bele azonban az amerikai rádióhallgató. A newyorki Wordl-ban például ezt panasolja egy hallgató: „Ha bemegyek a büffébe és vásárolok egy szelet húst, és valaki még belém gyömösöl egy adag csokoládés krémet, amit utálok, nem fog vigasztalni az a biztatás, hogy nem kell érte fizetni.”

Vagyis a művészi produkciókat sem akarják elfogadni, ha azokat reklámmal keverezik. A mi magyar hallgatóink talán leginkább a toulousi stúdióból kapnak hirdetői szövegeket. Minden egyes zeneszámra a bemondó lelkes hangon és ékesszólóan ajánl valami csodaszert, szállodát, autót vagy bormárkát.

Rádióberendezések Magyarországon 1930-ban. Mint a Magyar Statisztikai Szemle közli, Magyarországon a rádióhírmondó előfizetői az 1930. évben 41.342 főt kitevő szaporulatot mutatnak. Ezekkel az év folyamán belépett új hallgatókkal 1930. év végén a rádióvevőberendezések száma 307.909-re emelkedett. Az évi szaporulat tehát 15,5%-nak felel meg. A vidéken levő rádiósok száma erősebben gyarapodott a fővárosban lakóknál. A Budapestben levő berendezések 12,3%-os növekedésével szemben ugyanis az ország egyéb részein üzemben tartott vevőberendezések száma 17,3%-kal emelkedett. A lélekszámhoz való viszonyítás szerint az ország területén minden 10.000 lakosra átlag 354,6 vevőberendezés esett (1929-ben 307,8). A vármegyékben az arány 205,5-ről 243,1-re, a tj. városokban pedig 773,3-ről 820,1-re javult.

Az amerikai rádió titkaiból. Az amerikai National Broadcast Company 76 körszikraadóval és 5 rövidhullámú adóval rendelkezik. Nem szednek előfizetési díjakat és nem ellenőrzik a készülékek használatát. Ha rossz programokat adnak, a készülékek forgalmában a hanyatlás azonnal mutatkozik s a hallgatók tiltakozó leveleket küldenek. A múlt évben 523.000 levél érkezett a központhoz a programok dolgában. Azonkívül közvetlenül is küldtek temérdek levelet a közreműködőkhoz, illetőleg a reklámozó cégekhez. A vállalat egy úgynevezett piros programot közvetít és egy kéket. Ezeket New-Yorkból és Chicagóból küldik. A nyugat számára harmadik programot küldenek San-Franciskóból. A német birodalmi rádió arról tárgyal, hogy Amerikával rendszeres program-cserét létesít-

sen; az eddigi kísérletek nagyon jó eredménnyel végződtek. Ezek az eredmények késztették a magyar Telefonhírmondó és Rádió Rt.-t is arra, hogy Budapest és Amerika között a rendszeres műsorcsereket életbeléptessék, ami nemcsak azt jelenti, hogy minden magyar rádióhallgató — akár detektoros készülékével is — hallhatja az amerikai hangversenyeket, esetleg a világhírű Metropolitan Operahouse előadásait, de azt is, hogy Budapest fog adni műsort Amerikának, amely rendkívüli nagy érdeklődést mutat a magyar zene iránt és a tengerentúlról szakadt magyar vércink is hallhatnak majd hazulról muzsikát, magyar szót.

Magyar szó a római rádióban. A nemzetközi érdekességű közleményeket, főként az olyanokat, amelyeknek világgazdasági jelentőségük van, a római rádióban több nyelven szokták felolvasni. Eddig angol, francia, német és spanyol nyelven hangzottak el ezek a híradások, a mult napokban azonban felcsendült a magyar szó is Rómában. Az olasz rádió, tekintettel a szoros baráti kapcsolatokra, amelyek Olaszország és Magyarország között fennállnak, elrendelte, hogy a nemzetközi jelentőségű közleményeket ezentúl magyar nyelven is felolvassák. (Radio Corriera.)

Huber Oszkár.

Görögországban a rádióelőfizetők száma eddig nagy nehezen elérte a 2000 számot, legutóbb azonban ismét 2000 alá esett vissza. Nagyon gátolja a rádió elterjedését a magas rádió-előfizetési díj, amit 150 drachmában állapítottak meg (körülbelül 14 pengő). A túlerős vételzavarok is érzetik hatásukat és ilyen körülmények közt nem csoda, hogy Görögországban a legnagyobb német és a legnagyobb németalföldi rádiós cég mindegyike csak 300 vevőkészüléket tudott a mult évben eladni. (L. R. 1931 : 24.)

Reklám-rádióállomás. A 100 kilowattos teljesítményű Luxemburg rádióállomás legközelebb megkezdí kísérleti üzemét. Ez az új rádióállomás arról nevezetes, hogy a tervek szerint kizárólag reklámcélokra fog szolgálni: ilyen állomás ugyanis eddig nem volt Európában s amint hírlik, a műsor és az anvagikai legnagyobb részét amerikai cégek fosiák szolgálatni. Hullámhossza állítólag 217.4 méter. (R. Wo. 1931 : 42.)

Olaszországban az állam a rádióhírmondó társasággal (EIAR) új megállapodásokat létesített. Ezek szerint az EIAR társaság 25 évre koncessziót kapott, amelyet 1927. évtől számítanak. Az állam fenntartotta azonban a jogát arra, hogy az EIAR berendezéseit már 1948 után átveheti. A visszavásárlás alkalmával nem csak a berendezések és az épületek, hanem az

EIAR-nak harmadik személyre vonatkozó jogai is az államra szállnak át. A visszavásárlási árat a szerződő felek állapítják meg. Ha nem tudnak megegyezni, az összeget háromtagú döntőbíróság fogja megállapítani; a döntőbíróság egyik tagját a közlekedésügyi miniszter, további egy-egy tagját pedig az EIAR, illetőleg az államtanácsok elnökei nevezik ki. A kormány adott esetekben, a rádióberendezéseket a visszavásárlási összeg végleges megállapítása előtt is átveheti. (R. Wo. 1931 : 42.)

A svájci rádióelőfizetők száma, az egyik olasz rádiófolyóirat szerint 116.000-rel emelkedett, mióta Beromünster és Sottens új nagyadókat üzembe helyeztek. Ezt az emelkedést svájci hivatalos helyről még nem erősítették meg. Egészen pontosan beszámol azonban már az angol statisztika s megállapítja, hogy a fődóállomások adását kiegészítő kisebb állomások üzembe helyezése óta a rádióelőfizetők száma erősen emelkedett, így például a „Northern Region” körletben az elmúlt hónapban 130.000 volt az előfizetők száma, míg a mult év ugyanazon hónapjában csak 66.000 volt. (R. Wo. 1931 : 42.)

Díjmentes rádióengedélyek száma Németországban — a Reichsrundfunkgesellschaft közlése szerint, — eléri az összes rádióelőfizetők 5%-át. Ezzel a számmal Németország vezet, mert azokban az országokban, ahol szintén adnak díjmentes engedélyeket, ez a szám messze mögötte marad. Így pl. Dániában 3,2%, Nagy-Britanniában és Csehszlovákiában 0,6%, Kanadában csak 0,1% az ingyenes rádióengedélyek száma.

Németország a munkanélküliség enyhítésére is érdekes újítást honosított meg a munkanélküliekből alakított zenekaroknak a rádióműsoron való szerepeltetésével, s ezeken a napokon olyan nagynevű művészeket is szerepeltet, akik a tiszteletdíjról az úgynevezett téli-segélyalap javára lemondanak. Az elmúlt télen első ízben megszervezett téli-alap 800.000 márkát eredményezett. (R. Wo. 1931 : 41.)

A német rádiókereskedelem 1928. évi statisztikája szerint 2000 rádiókereskedő összesen 43,6 millió birodalmi márka forgalmi-adót fizetett; egy kereskedőre eső évi átlag ezek szerint 21.730 márka. A forgalmi-adó nagyságát vizsgálva, megállapítható, hogy a kereskedőknek majdnem a fele (47%) körülbelül évi 5000 márka forgalmi-adót ért el. (R. Wo. 1931 : 41.)

Dániában, ahol a rádióelőfizetők arányszáma az összes európai országok között a legnagyobb, az eddigi állandó fejlődés helyett legutóbb visszaesést tapasztalnak; ugyanis a rádióelőfizetők száma a mult évi

447.000-rel szemben ezidőszerint csak 440.000. (A. 1931. 444.)

Finnországban 12 rádióhírdő adó-állomás felállítását tervezik, hogy az ország műsorellátását ezzel is javítsák. (A. 1931. 444.)

Finnországban különben a rádióhírdő-szolgálat szervezésében mélyreható változásokat végeznek, ugyanis a magántársaságok üzemének véget vetnek és az egész üzemet az állam veszi a kezébe oly módon, hogy egy új alapítású nyilvános és közhasznú testület, illetőleg társaság 15 millió márka alaptőkéjéből 14 $\frac{1}{2}$ millió márka az államé és csak 500.000 márka az eddigi magántársaságé.

Finnország ezzel a cselekedetével követte Belgium, Svájc, Dánia, Norvégia, az Ausztráliai-Államszövetség és Új-Zéland példáját, amely országokban szintén hasonló átszervezést vittek keresztül. (P. R. 1931. 234.)

A rádióelőfizetők foglalkozás szerinti tagozódása Németországban a legújabb statisztika szerint a következő: szabadfoglalkozásúak, kereskedők,

iparosok	30%
tanárok, tisztviselők, katonák	13,5%
alkalmazottak	22%
munkások	25%
foglalkozásnélküliek	9,5%
(P. R. 1931. 234.)	

Az Amerikai Egyesült-Államok legutóbbi statisztikája szerint az összes rádióállomások száma — beleszámítva a csupán helyi érdekeket szolgáló számos kis-teljesítményű (200—500 wattos) állomásokat is, — az előző évi 621-gyel szemben most csak 612; a „Radio Federal Commission” ugyanis f. évben 20 állomástól visszavonta az engedélyt, de viszont 11 új engedélyt megadott. (P. R. 1931. 234.)

Teész Frigyes.

HIREK.

Nouvelles.

Zlinszky Lajos. Lapunk május havi jubileumi számában megemlékeztünk a magyar telefon úttörőiről s kegyeletes szavakkal áldoztunk emléüknek.

A magyar telefon úttörői között dolgozott Zlinszky Lajos is, aki a Budapesti Telefon Hálózatnál 1883. évi április hó 12-étől 1890. évi március hó 1-ig mint főpénztárnok-könyvelő, 1890 március 2-től 1897 március 1-ig pedig, mint a vállalat titkára működött, mely idő alatt buzgóságával, szak-képzettségével és pontosságával úgy a vállalat vezetőségének, mint a távbeszélő-előfizetőknek teljes megelégedését kiérdemelte. Majd a budapesti telefonhálózat átlamosítása után, 1897. évi május 21-től kezdődőleg mint állandó díjnok a budapesti postaigazgatóság távbeszélő ügyosztályában dolgozott, ahol szeretetreméltó modorával sok barátot szerzett magának.

Zlinszky 39 évig szolgálta a telefon-üzemet s 1917. évi április 3-án 66 éves korában halt meg. A Puskás-családnak nemcsak munkatársa, hanem jó barátja is volt s Puskás Tivadar Zlinszkynek az Erzsébet-éri Lucenbacher-féle házban levő lakásán egy verklivel próbálta ki az első magyar telefont.

Az 1932. évi madridi nemzetközi táviró-és rádiótávíró-értekezletek. Az új spanyol kormány legújabbban utasította az összes külföldi kormányoknál akreditált követeit, hogy kérjék fel a kormányokat, hogy az 1932. évi szeptember havára Madridba ösz-

zehívott nemzetközi táviró- és rádiótávíró-értekezleteken való képviseltetésük tárgyában hozzájuk intézett meghívást elfogadni szíveskedjenek. (Legújabban ugyanis a Spanyolországban lejátszódó forradalmi mozgalmak hatása alatt több oldalról felvetették azt a gondolatot, nem kellene-e a madridi értekezleteket esetleg biztosabb helyen megtartani?)

Értekezlet a tengerentúli táviróforgalom időszerű kérdéseinek megbeszélése tárgyában. Az osztrák táviróigazgatás meghívására Magyarország, Ausztria, Svájc és Csehszlovákország igazgatásainak képviselői a f. évi október hó 12-én Bécsben értekezletre ültek össze, melyen a tengerentúli táviróforgalomnak a négy közép-európai igazgatás szempontjából időszerű kérdéseit beszéltek meg s határoztak az igazgatások érdekeinek megvédése szempontjából szükséges intézkedések megtételét illetőleg. Az értekezlet tárgysorozatán a következő kérdések szerepeltek:

1. A táviratok (táviratlevelek) postai továbbításának megtiltása mindkét irányú tengerentúli forgalomban.

2. Mely eszközök látszanak hatásosaknak az ilyen irányú tilalom betartásának biztosítására.

3. Milyen a helyzete a kábel- és rádiótársaságok képviselőinek a táviróigazgatásokkal szemben? Meg lehet-e nekik tiltani a táviratoknak a közönségtől oly célból való átvételét, hogy azt feladás végett a táviró-hivatalokhoz továbbítsák?

4. Megállapodás az Amerikába szóló táviratlevelek díjai szempontjából.

5. Allástoglalás az egyes társaságok által a feladóknak juttatott utólagos díjvisszatérítés (rabat) kérdésében. Esetleges intézkedések ennek megakadályozására.

6. Díjkedvezményes állami táviratok a tengerentúli forgalomban.

7. Allásfoglalás a tengerentúli rádiótávíróforgalom esetleges monopolisztikus jellegű lebonyolítása kérdésében.

8. A svájci igazgatás által előterjesztett s a nemzetközi táviróegyezményhez bevezetesként csatolandó szabályzat (statut) tervezetének megvizsgálása és állásfoglalás.

Az értekezleten, melyet dr. Aigner osztrák posta- és táviróvezérigazgató nyitott meg, az osztrák igazgatást Stampfl főosztályvezető, dr. Österreicher és dr. Hartwig miniszteri tanácsosok, a svájci igazgatást dr. Furrer táviróvezérigazgató és Speidler titkár, a csehszlovák igazgatást dr. Kučera Ottó min. tanácsos, a magyar igazgatást pedig dr. Havas Ferenc postatanácsos képviselték. Képviseltette magát azonkívül az értekezleten a svájci és osztrák rádiótársaság is. Az előbbit dr. Rothen igazgató, az utóbbit Leist vezérigazgató és dr. Pack igazgató képviselték.

Az értekezlet a tárgysorozat utolsó pontjának kivételével az érdekelt igazgatások teljes megegyezésére vezetett.

A magyar Rádió-rendeletet mintaképül veszik a németek. A „Rundfunk Jahrbuch 1931.” című évkönyv 374. és 375. oldalán olvasható dr. Heilfron igazságügyi titkos tanácsos által írt és a rádió jogi problémáival foglalkozó cikknek abban a részében, ahol az antenna-joggal kapcsolatban a háztulajdonos és a rádióelőfizető lakó viszonyát fejtegeti, azt mondja, hogy az eszt rádiótörvény és az 1927. évi április hó 5-én kelt és a magyar kereskedelemügyi miniszter által kiadott Rádió-rendelet, az idevonatkozó német szabályok megalkotásánál mintául szolgálhat.

Új angol vezérpostamester. M. W. G. A. Ormsby-Gore az angol postaigazgatás élére vezérpostamesterré (Postmaster General) neveztetett ki.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

A „Nasa Posta” 8-ik évfolyama, a jugoszláv posta-, táviró- és távb. folyóirata, megjelenik havonta, Belgrádban, dr. Pierre Choteh, volt miniszter és hivatali igazgató, valamint Miloutin Vouyadinovitch, a közlekedésügyi minisztérium táviró- és távb. szakosztályának tanácsosa szerkesztése és igazgatása alatt.

Az 1931. szeptember havi füzet tartalomjegyzéke: Ófelsége a Király trónrajutásának tizedik évfordulója. — A közlekedésügyi minisztérium átszervezésére vonatkozó törvény. — Posta-, táv. oktatás. — Az elmúlt évről. — Szükségleteink. — Hírek: Miniszteri ujságok. — Szervezet. — Összejöveletek. — Múzeum és könyvtárak felől. — Nicolas Tesla. — Drachkovitch miniszter halálának tízéves évfordulója. — Új és szakszerű közlemények. — Halotti búcsúztatók. — Válaszok.

A lap címe: Belgrád, Balkanska 9.

Évi előfizetési díj: 40 francia frank.

A postákra vonatkozó szövetségi törvény. A berni postavezérigazgatóság osztályfőnökének, dr. Buser J.-nek magyarázatai. Franciaara fordította ugyane vezérigazgatóság szolgálati főnöke, Roulet L. Polygraphiques R. T. kiadása, Zürich, Züricherhof, Sonnenquai 10. Ára vászonkötésben 10 frcs.

Mint az 1929 és 1930-as német kiadások, e mű is felöleli a postaszolgáltatásra vonatkozó törvény teljes anyagát és a postákra vonatkozó szabályok valamennyi jelentős rendelkezéseit. A magyarázatok közvetlenül a különféle cikkek után jönnek és a svájci postai törvény főbb pontjainak magyarázatára oktatnak nevezetesen a postaregálé, az automobil-egyezmények, a postatitok, a postaszolgálat ágai (utasok, levelek, csomagok, pénzbeszedések, kifizetések, postacskekkek), portómentesség, a felelőség és a büntető rendelkezések tárgyában. Számos megjegyzés és megfigyelés csatoltatott a francia kiadáshoz, melyek a legújabb esetekre támaszkodnak. A nemzetközi postaszolgálat szabályai és a Svájjal szomszédos országok számos szabályai megemlítettek itt aszerint, amint összefüggnek, vagy hasonlítanak a svájci belső rendelkezésekre, úgy, hogy a mű, egy bizonyos mértékben, a nemzetközi postai törvényhozás kalauza is. Számos idézet emeli ki a nemzetközi és svájci vasuti forgalom összefüggő ágazatának szabályozását és az érintkezés módjait.

Rövid bevezetés foglalja össze a svájci postai törvényhozásnak, a postai szervezetnek, a hatáskörnek, nevezetesen a közigazgatási hatáskörnek történetét elvezetve 1929 március 1-ig.

Az 1929. évi nemzetközi táviróstatistika. (Statistique générale de la télégraphie pour l'exercice 1929.) a nemzetközi táviróiroda kiadásában Bernben megjelent. A statisztikai füzet ára postai költség nélkül 1 sv. frank. (J. T. 1931 : 9.)

A táviróösszeköttetések nemzetközi tanácsadó-bizottságának (C. C. I. T.) 1931. évi berni ülése anyagát tartalmazó gyűjte-

mény (Documents de la 3-me réunion du Comité consultatif international des communications télégraphiques Berne, mai 1931.) a nemzetközi táviróiroda kiadásában Bernben megjelent. A két kötetből álló számos grafikont és táblázatot tartalmazó gyűjtemény 526 oldalra terjed s annak ára postai költségek nélkül 9.70 sv. frank. Az egyes köteteket külön-külön nem lehet megrendelni. (J. T. 1931 : 9.)

Szerkesztői üzenetek.

Communications de la Rédaction.

Munkatársainkat ezúton értesítjük, hogy lapunk szerkesztő-bizottsága ezentúl a hónap harmadik szerdáján ülésezik. A közlésre szánt cikkeket az ülés előtt legalább egy héttel szíveskedjenek hozzánk eljuttatni.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatitkár.

Ingyen aranytöltőtollat *tizennégy karátos, eredeti amerikai gyártmányút (Parker rendszerű nyomótöltéssel) vagy egy*

Kürschner-féle kézilexikont *900 oldal, 32 táblázattal vagy egy*

Rádió-lámpát kap *a RADIOWELT minden éves előfizetője.*

Kérjen még ma mutatványszámot a RADIOWELT kiadóhivatalától, Wien, I. Pestalozzigasse 6. Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, hangos film, rövid hullámhosszak, nagyszámú rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekfeszítő regények közlése.

SIRIUS MŰVEK akkumulátor és elemgyár r.-i.

Budapest, VI., Petneházy-u. 72. Telefon: Aut. 924—02.

a M. kir. Posta, a M. kir. Államvasutak, a M. kir. Honvédelmi Minisztérium és az összes közüzemek szállítója.

Rádió, telefon, jelző és műszerelemei

elismerően **kitűnőek** és kizárólag **hazai** gyártmányok

Előfizetési felhívás a KÖZLEKEDÉSI SZAKNAPTÁR

1932. évre szóló kötetére.

Főszerkesztő:
szigethi BARTOS ANDOR dr.
ny. h. államtitkár, műegyetemi ny rk.
tanár, országgyűlési képviselő

Szerkesztők:
FERENCZI PAL
és
Dr. KOVÁCS JÓZSEF
m. kir. postatanácsos.

Van szerencsénk felhívni kartársaink szíves figyelmét a f. év második felében XXXVI-ik évfolyamban megjelenendő

1932. évre szóló könyvünkre.

A Közlekedési Szaknaptár 1932. évre szóló kötete

a tavalyinál is gazdagabb tartalommal, teljes vászonkötésben

jelenik meg.

Régi előfizetőink már tudják, hogy főrekvésünk mindenkor az volt, hogy könyvünket évről-évre fejlesszük, tökéletesítsük, hogy valóban tartalmazza mindazokat az adatokat és magyarázatokat, amelyek a hivatalos életben előfordulhatnak és mint a postások nélkülözhetetlen kézikönyve, teljesítse hivatását.

Azon vagyunk, hogy közöljük mindazokat az adatokat, amelyek másutt csak nagy utánjárással találhatók meg és ebben az igyekezetünkben folyton bővítjük könyvünket.

1932. évi naptárunk többek között tartalmazni fogja:

Az 1932. évi naptárt, Időszaki beadványok jegyzékét, a Posta-, távirda- és távbeszélő-tarifákat, az Üzletszabályok kivonatát, a Kincstári és postamesteri alkalmazottak szolgálati szabályzatát, az Illetményszabályzatot és a Nyugdíjszabályzatot. A magyar posta állami személyzetének segélyző- és nyugdíjpótló-egyesületének és a m. kir. posta betegségi biztosító intézetének ismertetését, a tagok jogainak közlését.

Közölni fogjuk a postahatóságok szervezetét (ügybeosztását) és tisztviselőinek névsorát, a kincstári postahivatalok és az ott szolgálatot teljesítő postai alkalmazottak pontos névsorát

a kincstári hivatalvezetők arcképeivel,

a postamesterék és postaügynökök névsorát, a postakiadók név- és rangsorát, a kincstári postaalkalmazottak (altiszteket és műszaki alkalmazottakat is beleértve) teljes rangsorozatos névsorát, az első eskü és beosztási hely megjelölésével.

Közöljük továbbá az összes postai szaktanfolyamok ismertetését (Felvétel, tantárgyak, vizsga, tankönyvek jegyzéke). Az összes kezdő állások betöltésénél alkalmazott szabályokat (iskolai előképzettség és egyéb feltételek, a különféle állásokra való alkalmazások feltételei, a kérvény mellékletei, címzése, benyújtásának módja, stb.) Az összes postaegyesületek ismertetését, vezetőinek névsorát, az elnökök arcképeit, a személyzet átutazásai alkalmával használható vendégszobák helyét, igénybevételének módját és a kedvezményeket (vasúti, hajózási, fürdői, kiküldetési, nyaralási, beszerzési, gyógykezelési, ösztöndíj, stb.), amelyeket kartársaink igénybe vehetnek.

Mindezen programmunkon kívül hozzuk mindannak az ismertetését, ami könyvünk megjelenéséig a kartársainkat érdeklő ügyekben aktuális lesz.

E dús tartalom és az aranyomású vászonkötés mellett a könyvet, amelynek bolti ára 20 pengő, kartársainknak úgy mint tavaly

4 pengő 50 fillér önköltségen alóli előfizetési áron

ajánljuk fel, amennyiben megbízásukat két héten belül hozzánk juttatják. Az aláírások sürgős megküldése azért szükséges, mert csak annyi könyvet készítettünk, ahány megrendelés kartársaink részéről beérkezik.

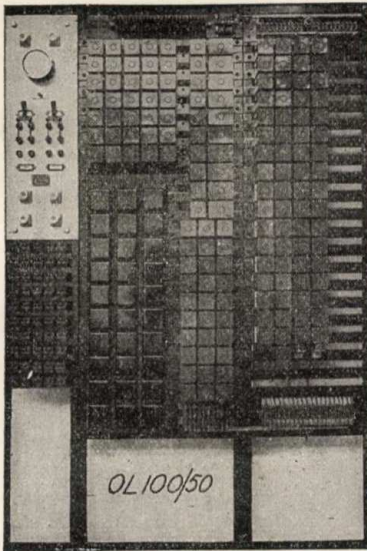
A naptárak ára 3 havi részletben is fizethető.

A KÖZLEKEDÉSI SZAKNAPTÁR
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, IV., Váci-utca 42. sz.

„ERICSSON”

MAGYAR VILLAMOSSÁGI RT.
BUDAPEST
Fehérvári-ut 70.

Tel.: J. 454-55, LÁ. 4-55.

50 vonalas, 100-ig bővithető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátosságai:

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

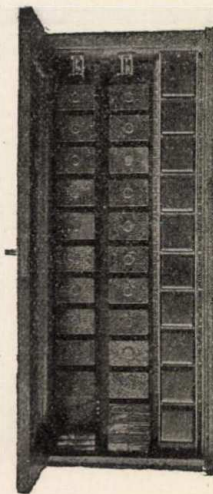
Az 1931. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

Állami csatlakozás 4 fővonalig,

billentőgombos készülékekkel.

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bő-
víthető rendszer szerint. Házi és kimenő
állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő
hívások fogadására és továbbítására ma-
nuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidéki köz-
pontok és hálózatok, interurbán forgalom-
ban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló.

RÁDIÓ

KÉSZÜLÉKEKET ÉS ALKATRÉSZEKET

VÉDJEGBEL

csak

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

gyárt.

Splendid 6+1 lámpás hálózati készülék

Stabilodyn 3+2 lámpás hálózati készülék

Gloria 2+1 lámpás hangszórós hálózati készülék

Gloriett 2+1 lámpás hálózati készülék

Neutrodyn 5 lámpás telep-es készülék

Rádióalkatrészek